

Av. Osman Baydemir:

Armanca me ev e ku mafên bingehîn ên kurdan bên pejirandin. Aştî jî bingeha vê yekê ye.

Berî her tiştî em hêvî dikin ku hikûmet nekeve nav van hesasiyetên bêwate û bihêle ku em bikevin nava Amedê.

Heke nehêle ku em bikevin nava Amedê, em ê jî tiştên pêwîst bikin. Em ê hem dayikên leşkeran hem jî dayikên gerîlayan tevî vê çalakiyê bikin.

Dewlet vî şerî li ser navê gelê tirk didomîne. Em ê rewşenbîr û siyasetmedarên tirk tevî vê organîzasyonê bikin da ku bibêjin: "Ev şer ne li ser navê me tê meşandin."

R.3

IHD'yê berî 1'ê Rezberê lez da çalakiyên aştîyê

Îsal jî otobûsa aştîyê bi rê dikeve

Hevpeyvîn: Salihê Şernexî- Dengbêjî evîneke mezin e - Rûpel 8-9

Nûçe: "Rûdanên dawîn ji ber tirsê ye" - Rûpel 16

Şehîd: Pênc pilingên Geliyê Rizê - Rûpel 16

Aborî-Civakî: Li Kurdistanê projeyên dagirkeran 'GAP' - Rûpel 4

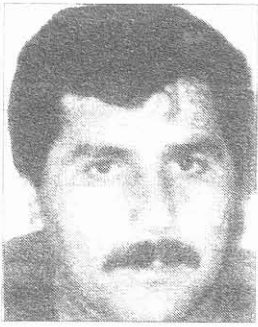
Mahmut Kılınc: Ew nîjadperestî ye rpl.5

Osman Özçelik: Diyarbakirin 'D'si rpl.13

Lerzan Jandîl: Gamêde newiye rpl.11

Serkan Brûsk: Festîvala Ciwanan rpl.7

Azadiya WELAT

SAMÎ TAN

Ev piştevanî nîşan dide ku çeteyên fermî û sivil nikarin bi êrîşên wiha tişteki bi dest bixin. Jixwe, hevalê ku leqayî vê êrîşê hatibû bînavber û bi moreleke bilind rojname belav kir.

Êrîş nikarin li ber geşbûnê bibin asteng

Çeteyên dewletê piştî ku bûyera Susurlukê hinekî hate jibîrkirin, veko yeko têne berdan, ji bo ku ew bi temamî ji sûcdariyê bêne şuştin amadekariya efûyê geştî tê kirin. Bi veyê re ji serokên çeteyan an têne girtin, an ji xwe dispêrin hêzên dewletê. Piştî Alaatin Çakıcı, Sedat Peker ji hate girtin. Ev giş didin ser şopa Oral Çelik, lewre dizanin ku dê werin berdan.

Li aliyekî ev tişt dibin, li aliyê din ji nahêlin ku karkerên kurd bikevin nava hinek bajar, qala vîzeyê tê kirin. Hêzên dewletê van deman li metropolan hinek livbaziyan provokatîf pêk tînin û dixin stûyê tevgera kurd, bi veyê re ji dixwazin hestên şovenist berzîr bikin. Piştî çil rojî bûyera "Mısır Çarşısı" wekî çalakîyê PKK'ê bi nav kirin û du kes wekî berpîrsê vê bûyerê nîşan dan. Çapemeniya tirk ku li ser bersûcên bûyerê senaryoyên ku kenê mirov tînin, diafirîne, qet cih neda daxuyaniya ERNK'ê ya li ser bûyerê. Ev ji

nîşan dide ku ev çalakî parçeyekî şerê psikolojîk in.

Her wekî berê ji hate daxuyandin, bi geşbûna xebaten rojnameya me re êrîşên hêzên dagirker ji lez girtin. Ji Amedê heta Stenbolê gelek xebatkarên rojnameyê hatin girtin, piştî tahde û geian hatin berdan. Bûyera dawîn ji li ser Nûnergeha me ya Mîrsînê pêk hat. Roja 19'ê mehê du kesên faşîst wekî mêvan hatine nûnergehê, piştê êrîşî xebatkarê rojnameyê Ekrem Hazar kirine, digel lêdaneke hovane, gef ji lê xwarine û piştê ji nûnergehê veqetiyane. Vê êrîşa hovane reaksiyona hemû derdorên demokratîk kişand. Gelek kes û saziyên demokratîk û xwendevanên rojnameyê çî bi telefonê çî ji bi serdanên xwe piştevaniya xwe ji bo rojnameyê diyar kirin. Bo nimûne berpîrsên kovara Avaşin û Înstîtuya Kurdî ya Stockholmê peyameke piştigiriyê ji me re bi rê kiriye û dane zanin ku ew êşa xebatkarên Azadiya Welat wekkî êşa xwe dizanin. Her wiha roja 20'ê

mehê ji bi beşdariya sed xwendevanên rojnameyê û nûnerên gelek saziyên wekî HADEP, EMEP, ÖDP, Liman-İş, Sev-der, Eğitim-Sen, ÇHD, NÇM, Atılım, Özgür Halk, Ülkede Gündem û Radyo Metropol li ber nûnergeha Mîrsînê daxuyaniya çapemeniyê hate xwendin. Çalakî bi sloganên mîna "Dê çete hesab bidin gel!", "Pest û pêkutî nikarin li ber xebata me bibin asteng!", "Dengê çapemeniya Azad nayê birîn!" qediya.

Ev piştevanî nîşan dide ku çeteyên fermî û sivil nikarin bi êrîşên wiha tişteki bi dest bixin. Lê bi van kirinan zikreşî û rûreşîya xwe nîşan didin. Jixwe, hevalê ku leqayî vê êrîşa hovane hatibû bînavber karê xwe domand û piştî bûyerê bi vî û moreleke bilind dîsa rojname belav kir. Hemû xebatkarên rojnameyê ji heman helwestê nîşan didin. Divê her kes bizane ku çî li navendê çî ji li nûnergehan dê xebatên geşkirina doza Azadiya Welat bidome.

Daxwaza kurd konferansa kurd e

Ferhengok

aborîzan: ekonomîst
afirandî: pêkanîn (yaratmak)
aso: ûfq
belavok: bildiri
bendav: baraj
berg: qapê pirtûkê
bertek: reaksiyon
binpêkirin: pêpêskirin
binyat: kok û esil
buha: bedel (fiat)
çesipandin: tes-dîqkirin
daner: avakar (kuru-cu)
darêjîn: nivîsîn
dehîder: motîvekar
erjeng: tirsnak (korkunç)
hêzên bejayî: kara kuvetleri
hovane: weşiyane
kelepor: mîrate, mîras
kurtêkur: tîrşîkçî
lajwerde: maden
lawaz: qels û zirav
malên berxwariyê: tûketim mallan
metnî: endîşe

nîrx: hêjahî (değer)
pawan: tekel
palikê çavan: göz kapağı
perwerdehî: hêvojkarî (eğitim)
pêşber: hember
pêşek: pêşgotin
pêşeroj: diwaroj
pêşnûma: proje
piştevanî: piştgirî
pişesazî: sanayî
qêran: krîz
rêç: şop
rêveberî: kargerî (yönetim)
rêzenav: dizin
rist: rol
serbaz: leşker
şanazî: kêfxweşî
şênî: ahali
tirad: maç
werziş: spor
zanîst: zanarî (bilim)
zanko: zanîngeh (üniversite)
zimin: olandan (yansima)
zikreşî: dexesî
zirav: üvey baba

VEDAT AYDIN/ ÜMRANIYE

Pirsgirêka kurdî êdî şnorên welat derbas kirine. Bûye meseleya navneteweyî. Her kes li ser kurdan û çareserkirina gelşeya wan diaxive, planan tîne zimên û li gorî berjewandiyên xwe xebatan dimeşînin. "Konferansa Kurd" jî di van demên dawî de li ser zimanê her kesî ye û ketiye rojêva cîhanê. Lê mixabin hin kurdên me, hê li ser pêwîstbûna konferanseke wisa guftûgoyên akademîk dimeşînin û ji wan tirê xebateke pir mezin dikin. Ev yek kêmasî û gunehê wan e. Gunehê wan di stûyê wan de be. Lê gelê me jî dikeve agirê wan.

Bêşik piştî ewqas şehîd şer û bedel konferanseke neteweyî hêvî û daxwaziya gelê me ye. Gelê me bi rêberiya tevgera azadiyê, di bin parastina artêşa gel de yekîtiya neteweyî dixwaze. Ev jî bêyî avakirina saziyên neteweyî nabe. Ji ber vê yekê jî, "Konferansa Kurd" wê gava yekemîn be.

Amerîka, dewletên Ewrûpayê Ereb û rûs li ser pirsgirêka kurdan radiwestin. Hin ji wan konferansan li dar dixin, hin ji wan pêşniyarên xwe tînin zimên. Di eniya

komara tirk de jî ev xebat hene. Ji aliyekî de "Zanyar" û "Pispor" ên mîna D. Ergil li derve lotikan davêjin û ji bo armanca xwe hewl didin ku civînan li dar bixin, ji aliyê din ve jî neteweperestên şoven ên mîna Murat Karayalçın pêşniyara konferansa kurd dikin. Helbet tev jî bo berjewendiyên xwe dikin. Ne evîndarê gel û welatê me ne.

Gelê me bi rêberiya tevgera azadiyê, di bin parastina artêşa gel de yekîtiya neteweyî dixwaze. Ev jî bêyî avakirina saziyên neteweyî nabe. Ji ber vê yekê jî, "Konferansa Kurd" wê gava yekemîn be.

Gelo em kurd çima ne di nava xebateke wisa de bin? Ji bo çî em kula xwe, bi destê xwe derman nekin? Heya kengî wê çavên me li derve bin û emê çarenûsa xwe bi komara tirk û Îsraîl an jî bi Amerîqayê ve girê bidin? Ji bo çî?

Bersiva van pirsan di radeya welatparêzî û şoreşgeriyê de vîşartîye. Mirov, tevger, yan jî partîyê ku berjewendiyên xwe di ser berjewendiyên neteweyî re bigire helbet wê ji platformeke neteweyî bireve. Yê ku dilê wan bi agirê yekîtiyê û azadiyê neşewite û rizga-

riya welat di kûrahiya dilê xwe de nehesînin, nikarin tevli xebatekê wisa bibin. Lewre ew agir wê wan bişewitîne. Yê bi xwe û hêza gelê xwe ne bawer bin û çavên wan li hêzine "mezin" bin, helbet dest navêjin karekî wisa. Lewre wan, ji mezinên xwe wer bihîstine, wer dîtine. Ew reben bûne, lê dixwazin li ser navê gel jî rebenî û belengaziya xwe bimeşînin.

Dibe ku ew bi xwe ne bawer bin, lê gelê me bi xwe bawer e û yekîtiyê dixwaze. Bi hezaran şehîdên gelê me hene. Ew ne bi tenê yê tevgera azadiyê ne, ew şehîdên rizgariyê û azadiya gel û welatê me ne. Bi deh hezaran şervanên azadiyê li çar aliyên welatê di

şer de ne û bi lehengiyê bêmehpa li ber xwe didin. Ew jî nîrx, şeref û namûsa vî welatî ne.

Belê, bi tenê şehîd û şervanên gelê me ji bo sedema yekîtiyê, bi xwe bawerbûn û têkoşînê bes in. Xebat, civîn, konferans an jî kongreyê ku li ser vî esasî bimeşe helbet wê bi ser bikeve. Lê yê ku wê yekê ji xwe re nekin jîngeh, destpêk wê piştî xwe bidin doza welatê xwe. Milê wan wê tekeve milê împeryalist, dagirker û xayînan, wê riya wan riya Şerafettin û Hemreş Reşo be.

iHD'ye berî 1'ê Rezberê lez da çalakiyên aştiyê

Îsal jî otobûsa aştiyê bi rê dikeve

Roja 20'ê meha gelawêjê li Hotel Sed ji aliyê IHD'ye ve civîneke çapemeniyê der barê vê projeya aştiyê de hate lidarxistin. Pêşî Parêzer Eren Keskin axivî û daxuyand ku ji bo aştiyê, ji bo vê daxwazê ji dil û can ew ê xwe bigihînin her kesî û ew wisa bawer dikin ku wê gelek kes beşdarî vê çalakiyê bibin.

Ji bo Roja Aştiyê ya Cihanê 1'ê Rêzberê IHD'ye bi dest organîzasyonêkê berfireh kir. Li gorî projeya aştiyê ya IHD'ye bi giştî wê hunermend, nivîskar, rojnameger û kesên navdar ên tirk tevî ve organîzasyonê bibin. Organîzasyonêk di sala 1997'an de di yekê rêzberê de li ser navê Apê Musa ji aliyê komeleyên navneteweyî ve hatibû çêkirin û ji Stenbolê ber bi Amedê ve rêwitiyê dest pê kiribû. Lê ji aliyê dewleta tirk ve bo ketina Amedê destûr nehatibû dayîn. Projeya îsal jî heman organîzasyon e, lê belê bi giştî wê tirk beşdarî vê rêwitiyê bibin. Wê du otobûs 31'ê gelawêjê ji ber TUPAK'ê bi rê bikevin. Ji vêga de ji raya giştî û ji gel piştgiyê dixwazin û bi dirûşmeya "Heke niha aşti nebe dê kengî bibe" bangê li hemû kesên aştiwaz dikin.

Roja 20'ê meha gelawêjê li Hotel Sed ji aliyê IHD'ye ve civîneke çapemeniyê der barê vê projeya aştiyê de hate lidarxistin. Pêşî Parêzer Eren Keskin axivî û daxuyand ku ji bo aştiyê, ji bo vê daxwazê ji dil û can ew ê xwe bigihînin her kesî û ew wisa bawer dikin ku wê gelek kes beşdarî vê çalakiyê bibin. Di berdewama axaftina xwe de Keskin wiha got: "Me bi giştî giranî da ser partiyên ku heta niha nebûne şîrikê îktidarê. Me ji malbatên şehîdan bigirin heta rêxistinên girseyî bi gelek kesan re têkilî danîn. Em bawer in ku wê heta yekê rêzberê gelek kes û sazî piştgiyê me bikin."

Piştî axaftina Keskin Cigirê Serokê Giştî yê IHD'ye Parêzer Osman Baydemir ku endamê komîteya amadekar e, axaftinek kir. Baydemir di axaftina xwe de bi giştî li ser mafên kurdan ên bingehîn rawestiya û daxuyand ku pêwîst e mafê hiqûqî bîna pejirandin. Her wiha Baydemir di berdewama axaftina xwe de ev tişt gotin: "Li vî welatî pêwîst e her kes di warê aborî, siyasî, civakî û çandî de wekî hev be. Di demê kurt de divê azadî û mafên bingehîn yê kurdan bîna pejirandin. Ev projeya me jî ji bo vê yekê ye." Piştî axaftina xwe, Baydemir daxuyaniya çapemeniyê xwend. Di daxuyaniyê de ev tişt hebûn: "Em aştiyê dixwazin. Em hê jî hêvîdar in û em bi wan hêviyan diçin Amedê.

Em aştiyê dixwazin ji ber ku; Ev bi salan e 40 hezar însanî li ser cografyaya me jiyana xwe ji dest daye. Bi hezaran kes jî birîndar û seqet mane. Êdî em naxwazin ku tu kes bimire û se-

qet bîmîne.

Em aştiyê dixwazin ji ber ku; Em dixwazin ku hew Tirkîye bi xwîn û hêstirên çavan bê şuştin. Em aştiyê dixwazin û careke din dengê xwe li hemberî yê ku ji şer rantê bi dest dixin bilind dikin û ji kirinên wan re dibejin "Na!", em bi vê hêviyê diçin Amedê."

Nivîskar, sîsetmedar û hunermend der barê aştiyê de çi difikirin?

Ercan Kanar: Ev bi salan e ku derbarê aştiyê de xebatên kirin. Lê belê heta niha me ji çalakiyên aştiyê tiştek bi dest nexist. Em ê niha çalakiyêke din bidin destpêkirin. Lê belê xeletiyek heye. Em her dem li bendeyî aştiyê ne. Heke em hemû sazî, rewşenbîr sendikavan, nikaribin tiraliya li bendemayîne veguhezînin hêza aştiwaziyê û vê yekê ji xwe nekin awayekî jiyane, em ê gelek tiştan bidin der. Di pêşerojê de êdî wê bazirganên şer, wê axaftinên dûvedirêj li ser aştiyê bikin. Li aliyekî wê waliyê cudaxwaz yê rastîn wekî Ordu û Giresunê ji bo ku gelan berdin

Li Sed Otelê ji bo çalakiya Otobûsa Aştiyê daxuyaniya çapemeniyê ji aliyê IHD'ê ve hate dayîn.

gî bibe" bidin, divê rewşenbîrê tirk û yê kurd xwe bêhtir bixin nav tekoşinê.

Weşanger Erdal Öz: Li Tirkîyeyê raya giştî ya bêbandor û gelekî bêreaksiyon heye. Hûn nikarin dayîna mafê derbirina ramanan bispêrin gel. Ji ber ku derbirina raman bo kesên ku difiki-

Dîmenek ji çalakiya sala par a Trêna Aştiyê ya Apê Mûsa

hev tiştê ku ji destê wan tê bikin. Bi taybetî heke em nikaribin raya giştî ya tirk hişyar bikin, rojekê em ê gelekî dereng bimînin. Divê em lezê bidin xebatên aştiyê.

Mehmet Atay (ÖDP): Heta niha em di warê aştiyê de ku ev jî berpirsiyariyêke giran e wekî desthilatdaran bi bandor nebûne. Hêzên desthilatdar dixwazin ku dijminatîyêkê bixin navbera herdu gelan. Ji bo ku em bikaribin bersiva pirsê "aşti heke niha nebe, dê ken-

rin e. Gelekî ku hîn naveroka derbirina raman nebûye jê jî fêm nake. Lê belê piştî ku di şer de çil hezar kes hatin kuştin û bi sed hezaran kes ku seqet man û birîndar ketin, divê bandorek li ser girseyê çêbûbe. Ez bawerim ku wê girseyê bê reaksiyon piştî vî şerê dijwar dinav gelek zor û zahmetiyan de piştgiyê we bike. Ez IHD'ye ji ber vê projeyê piroz dikim û ezê heta dawî li pey projeyên aştiyê bimeşim.

Mahmut Eşiyok (HADEP): Bi tay-

betî li welatê me ev 15 sal in ku şerek didome. Bi taybetî aşti li Tirkîyeyê bûye tiştekî ku mirov nikare xwe jê bide alî. Em dibînin ku aşti salê çarekê bi bîra me dikeve. Ji duh heta îro wê nêzik-tedayîne tiştek bidest nexistiye. Ji bo em aştiyêke mayînde li Tirkîyeyê pêk bînin divê tu carî aşti ji rojêva me dernekeve. Divê IHD wê xebata xwe hê berfirehtir û demdirêjtir bike. Em dê heta dawî piştgiyê bikin.

Seyit Aslan (EMEP): Divê em xebata aştiyê ji niyetê wêdetir veguhizînin tekoşinekê. Em dê di vî warî de ji her aliyê ve piştgiyê IHD'ye bikin.

Bilgesu Erenus: Wê xebatên aştiyê bi yekê rêzberê re bi sînor bimînin nabe. Ez di wê gumanê de me. Wekî pêşniyaz divê em çalakiyên yekê rêzberê heta 29'ê kewçerê bidomînin. Damezrîna komarê bi tenê ji aliyê saziyên fermî û pawanên mezin ve tê pirozîkirin. Lê belê di warê komarê de divê dengê me jî derkeve. Li ser vê axê dilê me jan daye û me li ber xwe de ye. Di nav avakirina komarê de xwîn û keda me jî heye. Ji ber wê yekê ev mafê me heye.

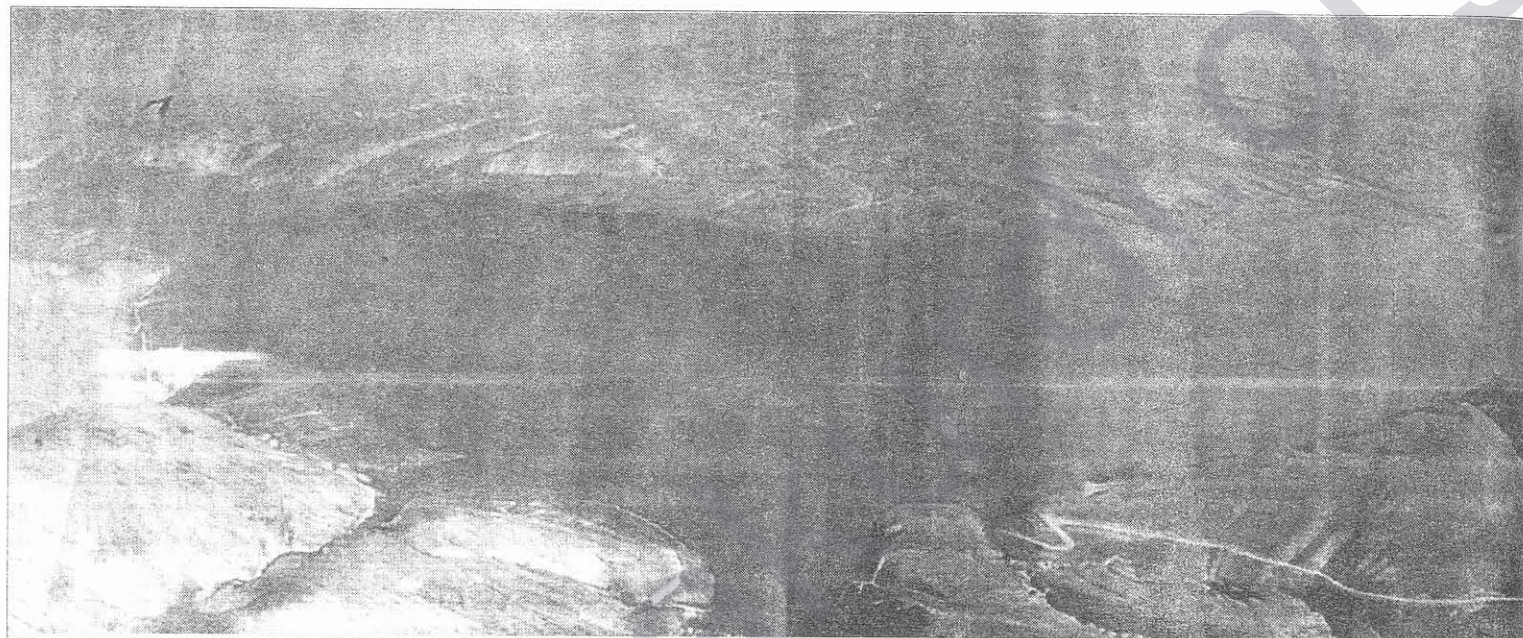
Münir Ceylan: Ez jî wekî hin hevalên xwe di wê baweriyê de me ku heta niha xebatên aştiyê li gorî dilê me encameke baş nadane. Em di nav xemgîniya vê yekê de ne. Ez wekî sendikavaneke berê xwerexnehiya xwe jî didim. Bi taybetî di nav çalakiyên aştiyê de sendika zêde cih nagirin. Divê karker jî ji vir û pê de li pêşiya çalakiyên aştiyê cihên xwe bigirin. Bi vê mebestê ez carekê bangê li hemûkan dikim da ku li xebatên aştiyê xwedî derekevin.

AZAD ALTUN

Li Kurdistanê projeyên dewletên dagirker

GAP

Çawa ku piştî çêkirina Bendava Kebanê tevahiya deştên biadan di bin avê de mane û 33 hezar û 500 kes hatine koçberkirin, gelek navçe û gundên Amed, Ruha û Semsûrê jî di binê ava gola Bendava Atatürk de mane. Ji ber bendavan 18 hezar û 130 malbatên ku hejmara şênîyê wan 113 hezar û 496 kes e jî mecbûrî herêm terikandine.

Herêma naverast a Kurdistanê bi pêşnû-

maya Master a GAP'ê re ku ji aliyê firmaya Nippon a japonan ve hatiye amadekirin bo veberhêna pawanên navneteweyî jî hatiye sazîkirin. Ji bo vê projeya Geliyê Tennessee ya Amerîkayê wekî nimûne hate girtin. Di bin finansoriya Bankaya Cihanê de firmayên tirk ên ku hêza kar a erzan bi kar tînin, tene liv û lebatê. Di warê ax û çandiniyê de sazîkirinên nû pêk hatin.

Bi mebesta avdanê û bi destxistina vejenê li ser çemên Ferat û Dîjleyê avakirina 22 bendav û santralên hîdroelektrîkê didome. Tê gotin ku piştî kutabûna 1.8 milyon hektar erd dê were avdan û di salekê de 23 milyar KW elektrîkê dê were bidestxistin. Ligel madeya xav a cawî, xwarin û berên çandiniyê ji bo veguhestina kanên vejenê bo metropolên Tirkiyeyê û bazarên cihanê xebatên birêkûpêk tene kirin. Bi xebatên çandinî, veguhestin, avahî, pişesazî, perwerdehî, elektrîfikasyon û ragihandinê Kurdistan bi projeyê ve tete girêdan.

Di serî de firma û pawanên navneteweyî yên Tirkiye, Îsraîl, Almanya, DYA û gelek welatên din an zeviyên çandiniyê yan warê kargehan bi serê xwe an jî bi hevbeşî dikirin.

Çawa ku piştî çêkirina Bendava Kebanê tevahiya deştên biadan di bin avê de mane û 33 hezar û 500 kes hatiye koçberkirin, gelek navçe û gundên Amed, Ruha û Semsûrê jî di binê ava gola Bendava Atatürk de mane. Ji ber bendavan 18 hezar û 130 malbatên ku hejmara şênîyê wan 113 hezar û 496 kes e jî mecbûrî herêm terikandi-

ne.

Pîşesazî

Dema ku mirov bi rengekî serebere (eletexmînî) lê hûr dibe, dixuye ku di serî de saziyên pişesaziyê yên ku ji hêla dewletê ve hatine avakirin li Kurdistanê hene. Hejmara kargehên êrd, êm, testîl, şekir, hirî, çerm, şîr û çimentoyê zêdetir e. Her wiha saziyên ku lajwerdan (maden) derdixin ên ku hinekan di cih de bi kar tînin û hinekan jî vediguhezînin metropolan mawcûd in. Bi destê sektora taybet jî dezgehên biçûk hatine avakirin. Ev dezgeh bêtir wekî dûmahîka saziyên ku bi destê dewletê hatine sazîkirin in.

Bi arizîkirinên sala 1990'î re li ber destê dewletê çend sazî man. Dewletê saziyên mezin ku kara wan zêde ye, wekî kargehên tekstîl û çimentoyê bi teşwîqan dewrî holdîngan kirin. Di arizîkirina saziyên biçûk de berjewendiyên politîk esas hatine girtin; serokçahş, neteweperest û siyasetmedarên kurd ên ku bi dewletê re di hevkarîyê de ne, hatine tercîhkirin. Dewletê kargehên şîr, ard, êm, kombîneyên goşt û masiyan firotine wan. Dewletê, hin saziyên ku nehatin arizîkirin jî dewrî belediyeyan, artêşê û rêveberiyên taybet ên bajarên kirin. Pişesaziya sazîkirî (kurulu sanayî) xwe dispêre hilberîna malên berxwariyê. Ji vê hêlê ve hewceyî pişesaziya malên hilberîne û nivkêrhafî (ara mal) yên Tirkiyeyê ye. Hejmara carandinê ya tîkiliyê ya berbipêş û berbipaş a berên ku tene hilberandin nîzîm e.

Ew cure pişesazî ne li gorî pêşveçû-

nên pişesaziya entegre, berfirehbûn û mezinbûnê ye. Hacet û amûrên ku pişesaziya malên veberhênanê û nivkêrhafî hildiberîne, bi kar tîne. Ji ber ku buhayê hilberîne kême û yê lêçûnê zêde ye di aboriyê de valahî rû dide û di-be egera hewcehiya domdar.

Hêza kar

Li Kurdistanê pîrbûna şênîyê ku bi çandinê radiibe, dibe sedema sereke ya hêza kar a destvala. Ev yek, di heman katê de nîşaneyê zêdebûna bêkariyê ye jî. Li bajarên jî pişesazî ji bêkariyê re çareseriyê nabîne. Lewre hêza kar diherike derveyî welêt. Metropolên Tirkiyeyê tevahiya Ewrûpayê, Rojhilata Navîn Îsraîl û welatên ereban, bakurê Afrîkayê, Rûsya, welatên Baltîk û Asyaya Navîn warên ku hêza kar ê kurdan tê bikaranîn e. Kurd bêhtir di karê lêkirina avahiyan, çandinî û barkêşiyê de dixebitin ku ew kar kedeke mezin dixwazin. Hejmara kesên ku di warê tekstîlê de dixebitin jî ne kêm e. Kesên ku bi firoşkariya gerok radibin û karên biçûk ên wekî tablekariyê dikin, bi zêdebûna koçberiyê re bi bandordartir dibin. Her wiha hêza kar a kalîfiye ku ji xwendekarên zanîngihan û kesên ku di şaxên karên teknîkî de xwe gihandine û bûne pispor tê jî heye. Hejmara wan pir e û pêgeha xebata wan gelekî berfireh e. Li gel çalakiyên kesên ku perwerdehiya zanistî girtine, yên wekî endezyar, bijîşk, parêzer, aborîzan, mamoste, hîndekarên zanîngihan bo çalakiyên esnafên wekî berber, dirûnker, ajokar, çêker û hwd. jî agahiyê di warê xwe de pêwîst in.

Kana zengîniya serdestên kurd

Çavkaniya zengîniya serdestên kurd her çiqas li gorî herêman û welatên ku lê dijîn xwediyê hin cudahiyan be jî, bi giştî li ser heman esasî ye.

Taybetiya wan a hevbeş ev e: Xwedî erdên berfireh in, ji binasaziya feodalî û eşîrî ji aliyê aborî û ramyarî ve sûtê werdigirin, qezenca ranta bazîrganiya sewalan û hilberîna çandiniyê, qezenca ku li encama hevkarîya bi serdestan re derdikeve holê; zordarî, karê tilyakê, pereyên kirêt.

Her wiha asta pêşveçûna kapîtalîzmê û xweseriya erdnîgarî-aborî ya welatên serdest wan ber bi çalakiyên din ve diajo. Bo nimûne, li Tirkiyeyê karsazên kurd ên bi karê turîzm, pişesazî, lêkirina avahiyan, hawirde û hinardeyê radibin ên ku xwedî rêze-maxaze re hene. Dîsa mirov dikare pêrgî dewlemendên kurd ên li herêman Bakur-naverast-rojava bê ku nûnertiya pawanên tirkan dikin, bi sazîkirina saziyên biçûk û nivçe re di gelek waran de ji bo pişesaziya tirkan hilberîna fason dikin.

Zengînen bi eslê xwe kurd li herêman ku li wan dijîn û seranserî Kurdistanê tu daxwazên ku di nava xwe de berjewendiyên çînî û neteweyî di-hewînin, naynin zimên. Lewre hêza piştevaniya ku divên, nabînin. Ev jî dibe sedem ku her û her lawaz û hewcedarî hêzên din bimînin. (Qediya)

Rêzimanê kurmancî

- Wane 26 -

SAMÎ BERBANG

Rayên lêkeran

Di kurmancî de lêker wekî rader têne bilêvkin û di hevokê de ew awayê raderî wekî navdêr têne bikaranîn. Lê dema ji lêkerên resen qertafên raderî bê avêtin li tiştê ku li holê dimîne, ray (kok) lêker e. Bo nimûne, "kirin" awayê raderî yê lêkerê ye, di vê lêkerê de /-in/ qertafa raderî ye, gava ev qertaf bê avêtin raya lêkerê "kir-" dimîne. Ev ray her wekî diyar e, dema borî ya tèdeyî dide dest. Ji ber vê yekê ji vê rayê re raya dema borî tê gotin.

Ev yek ji bo lêkerên resen derbas dibe, ji bo lêkerên pêkhatî mirov nikare heman tiştî bibêje. Ji ber ku ew di binyata xwe de ne lêker in. Wekî mînak di lêkera "revîn" de dema qertafa raderî /-in/ bê avêtin, li holê "rev" dimîne, ew jî bi serê xwe navdêr e û wateya ku em dibêjin nade dest. Ji bo dema borî ya tèdeyî divê /-î/ yan jî /-iya/ bê dawîya wê, da ku bibe "revî/reviya", lê awayê di gerguhezê de van lêkeran ku bi "-andin" dema qertafa raderî /-in/ tê avêtin "revand" derdikeve holê. Ev jî dema borî ya tèdeyî dide dest. Piştî van

agahiyan, mirov dikare li ser mijarê çend mînakên bide.

Kuştin kuşt

Hatin hat

birin bir

xistin xist

Ketin ket

Mirin mir

Ji bilî vê raya dema borî raya dema niha jî heye. Ew li gorî her lêkerê diguhere. Ew lêker jî di dema niha de bi dest dikeve. Piştî ku lêkerê li gorî dema niha hate kişandin û qertafên dem û kesan hatin avêtin, tiştê ku li holê dimîne raya dema niha ye. Wekî mînak em dîsa lêkera "kirin" bigirin. Lêkera kirin di dema niha de ji bo kesê yekemîn dibe "dikim". Li vir /di-/ daçeka dema niha ye, /-im/ jî her wekî berê jî li serê hatibû rawestandî, cînavkê pêrebestî yê kesê yekemîn e. Dema ev qertaf bê avêtin li holê tîpa /k/ dimîne. Nexwe raya dema niha tîpek e. Ji bilî vê mirov dikare çend mînakên din jî bide, bi vî awayî jî mirov dikare mijarê zelaltir bike.

Hatin di-hê-m (têm)

Çûn di-ç-im

dan di-d-im

Mirin di-mir-im

Xistin di-x-im

firo(ş)tin di-firoş-im

Ke(f)tin di-kev-im

Kuştin di-kuj-im

Axaftin di-axêv-im

Bijartin di-bijêr-im.

Biraştin di-birêj-im

Di lêkerên pêkhatî ên negerguhez de wekî raya dema niha navdêr, rengdêr û hwd. a ku lêkerê pêk tîne dimîne. Wekî revîn, dema niha di-rev-im. Di lêkerên pêkhatî yên gerguhez de rewşeke cuda derdikeve pêşberî mirov. Bo nimûne jî em dîsa lêkera "revandin" hildin dest.

Ev lêker di dema niha de bo kesê yekemîn dibe "dîrevînim". Li vir jî "revîn-" wekî raya dema niha derdikeve pêşberî mirov. Çend mînakê di mijarê zelaltir bikin.

Bo lêkerên negerguhez

Çirîn di-çir-in

Zûrîn di-zûr-in

Firîn di-fir-in

Dirîn di-dir-in

Barîn di-bar-in

Êşîn di-êş-in

Her wekî ji mînakên jî tê fêmkirin, hinek ji wan rayan dengê peyvên zimîne ne, ji wan dangan lêker pêk hatin, hinek jî navdêr in.

Bo lêkerên gerguhez

Çirandin di-çirîn-e

Firandin di-firîn-e

Barandin di-barîn-e

Reşandin di-reşîn-e

Kişandin di-kişîn-e

Rijandin di-rijîn-e

Xwendin di-xwîn-e

Mandin di-mîn-e

Wekî têbîniyekê divê em bidin zanîn ku di hin devokên kurmancî de /i/ ya di raya van lêkeran de wekî /ê/ tê bilêvkin. Yanê "dixwîne" wekî dixwêne" û "dimîne" jî wekî "dimêne" tê bilêvkin.

Ew nîjadperestî ye

MAHMUT KILIŒ

Di rojnameya Milliyetê rûpela dehan de, du nûçe hebûn û hemû rûpel jî dagirtibûn. Rojnameyê, bi berfirehî cih dabû her du nûçeyan. Li jor, nûçeya li ser karkerên ji Kurdistanê ku ji bo çinîna findiqan heta bajarên li ber Behrêş çûne û biryara walîyê bajarê Orduyê Kemal Yazıcıođlu ya ji bo astengkirina ketina nava bajêr bo karkerên kurd hebû. Nûçeya din jî der heqê merasîma bîranîna Hünkar Hecî Bektaşî Welî bû û di nûçeyan da axaftina Serokomar Süleyman Demirel hebû. Di navbera her du nûçeyan de, eleqeyek gelek balkêş xwe nişan dide.

Walîyê Orduyê ketina karkerên kurd nav bajarê Orduyê qedexeyê kir û yê ku ji ber qedexeyan bi dizî ketine nav bajêr, bi zordarî bi destê polîsan derxistin dervayî bajêr. Hem jî, bi pêwîstiyek derewîn. Walî dibêje: "Kesên ku ji Başûrê rojhilatê Anatolîyê (Kurdistanê) ji bo çinîna findiqan hatine, vî karî baş nizanin û zirarê didin dar û ber." Bi hezeran kes, di çadirên naylonî de bi rojan li ber ba û baranê bê parastin mane. Dîsa di çapemeniya tirkîna da tê nivîsandin ku, ew kes wekî terorîst têne sûcdarkirin.

Nûçeya jêrîn jî; Demirel li navçeya Hecîbektaşî Welî sînga xwe bilind dike! û dibêje: "Di nav hemwelatîyên tirkî de, ji bo bîr û bawerîya dînî û taybetîya etnîk tu cudatî tune ye. Divê her kes di Tirkîyeyê de xwe bi çavekî hemwelatîyê di rêza yekemîn de bibîne. Wekî ku Hünkarê Mexzîni gotiye, bi hev re li ser rîya biratîyê bin." Gotin xweş e lê, tu were ka ew mesaj ji bo kê ye? Walî Kemal Yazıcıođlu, wekî raya giştî jî ji nêzik ve nas dike, berê Midurê Ewlekariyê Stanbolê bû. Li ser skandala Susurlukê, ew kirin weliyê bajarê Orduyê. Dema ku midur bû, bi xwe digot: "Ez suxteyê başbûx Turkesî im. Min ji wî re digot bavo." Dîsa tê zanîn ku, di dema midurtîya wî de li Stanbolê gelek însan bêdarizandin bi guleyên polîsan hatin kuştin. Her wiha elmê wî digihîşt qîlêriya Susurlukê jî. Jixwe, ewil wî veşart. İcraata wî, hemû li ber çavan e, ew kesekî nîjadperest e. Di dema darbeya faşîst a 12'yê rezberê de, di nav komên lêpirsîna da cih girt û lêdan û heqeratan ku li kesên girtî kirine hê nehatine jibîrkirin.

Li dinê 216 dewlet hene. Ka bala xwe bidin hemûyan, li kîjan dewletê, hemwelatî nikanin bikevin nava hinek bajarên? Wekî ku ji dewleteke din hatibin! Tu mînak tune ne. Mixabin, tenê li Tirkîyeyê ev bêhiqûqî heye û xasîma ji bo gelê kurd e. Ka, Demirel qala wekhevî û biratîyê dike! Wisa dixuye ku yan Demirel wexta ku qala wekhevî û biratîyê dike kurd ne di bîra wî de ne û ji bo kesên din dibêje, yan jî wekî her dem dereweke bi boçîk dike. Ji durûtîyê bêtir, ew neyartîya rayedarên dewleta tirkî, rastîyêkê eşkere dike: Rayedarên dewletê her çiqas qala biratî û

wekhevîyê dikin jî, her dem jî, ji bo gelê kurd bûne xwedîyê fêleke xirab. Divê kurdên hevkarê dewletê jî, li ser van pêşveçûnan, rastîya gel û dewletê bidin ber hev, ji xwe re encamekê ji wan derxînin. Divê bizanin ku ew dewleta ku bi dil û can jê re alîkar in, bi çavekî xulamîyê, an neyartîyê li gelê kurd dinêre.

Bi derewan, rastîya dewleta tirkî nayê veşartin. Jixwe, ji bo veşartina pîsî û pasiya dewleta tirkî, kî, çiqas hewl bide xwe jî nagehîje tu encaman. Polîtîkayên dewleta tirkî, tenê bi devê Welî Yazıcıođlu eşkere nebûne; her wiha, ji destpêka Komara Tirkî û heta îro, ew polîtîkayên nîjadperest bi zor û zîlm li ser gelê kurd hatine meşandin. Mebesta dewleta tirkî rastîyêke din jî derdixîne pêş; wekî ku roj bi bêjîngê nayê veşartin, ji layê civakî, kulturî, aborî, dîrokî û antropolojîk gelê Kurdistanê gelekî ji tirkîna cuda ye û dewleta tirkî ji bo desthilatdariya xwe polîtîkayên gemarî û taybet di Kurdistanê de meşandine. Ev jî; kolonyalîzma e. Kolonyalîzma ne wekî ya dewletên Ewropayê jî, hê tarîtir û nîjadperestir.

Heger dewleta tirkî, naxwaze ku gelê kurd biçe bajarên bakur û rojavayên Tirkîyeyê, ji bo debara xwe li kar bigere, divê dest ji polîtîkayên xwe yê mîlîtarîst bikişîne; dev ji şewitandin û valakirina gund û bajarên kurdan berde; û ew jî ne bes e, divê ji Kurdistanê bi giştî derkeve.

Rewşa gelê kurd gelekî giran e. Hê di ser de gund û bajarên kurdan jî dişewitînin, hildiwêşînin. Aboriya welêt jî, ji ber zor û zîlma dewletê gelek li paş maye. Dewleta tirkî, bi hezar bêxerîyê di Kurdistanê da ve. Lê gotinek heye, "Hezar musîbet, dibe sedema xêrekê."

Bîranîn ji bo şehîdên Amedê ên avrêla sala 1996'an

Pênc pilingên

Geliyê Rizê

Serleşkerê hêja hevrê Cemal (Mahmut Gün), ez dixwazim der mafê şerê Ehrîman û Ahûra Mazda de nameyekê ji we re binivîsim.

Ez dizanim niha hûn li me digerin. Rast e em gelek dereng man, hûn pir bi lez û xurt beziyan gihîştin azadiyê. Ez ji bo ku giran dimeşiyam negihîştim we. Zindan tarî, çarhawîr dîwar û şîşikên hesin in. Bi dil û raman em ber bi azadiyê ve dimeşin. Lê belê bedena me girtî ye.

Di heyva avrêlê de ez çûm Çiyayê Gozarekê. Em bi hev re gelek caran li wan waran geriyabûn. Hê di quntara Gozarekê de ez bi ser şopa we ketim. Şopa serleşkerê mezin Rêheval Cemal li pêş bû. Rêçên serbazên hêja, hevrê hebûn; Hebûnê Dirêj, Lehengê Deştê Bismîl Egît (Zerdeşt Menekşe), Cemşît (Ömer) û Rizgar (Necdet Özalp) li pey dimeşiyan. Her pênc pilingên Geliyê Rizê dabûn pey hev. Ez jî ketim ser şopa we û me-

şiyam. Min neqeba Gozarekê xelas kir, bala xwe dayê ji çiya bêhneke pir xweş dihat, Bayekî pir nerm dihat, ne bayê reş bû, ne jî bayê Bakur. Min li der dora xwe mêze kir, ba ji rojhilat û rojava jî nedihat, ev babilûsk jî nîn bû. Vî bayî çawa li min xist, tu êş, elem û birîn di bedena min de neman. Ez bi serê girê Gozarekê ketim, min berê xwe da Başûr, nav Geliyê Nebanê wekî bihuştê kesk, sor û zer dikir.

Di her newalekê de aveke zelal diherikî. Daran kulîlkên xwe dawêşandibûn, pelên mezin vekiribûn û dewsa gulan fêkiyên cur bi cur girtibû. Min li aliyê Bakur mêze kir, Geliyê Azadiyê (Geliyê Goma Elo) bihuşteke din bû. Hin dar di nav darê gelî de hebûn, bêhna fêkiyên wan dihat heta serê gir. Çemê Sarumê bixişim diherikî ji bo ku Dîjle hambêz bike. Ez li we geriyam. Min bang kir, got: "Ez çawa bigihîhêjim we". We bersiv da. Got: "Tu dikarî li ser rêça me bimeşî, tu yê bigihêjî me." Ez ke-

tim ser rêçê. Dewsa lingên we tev bûbûn Gul û Gûlîstan. Di şopa her lingekî we de bi hezeran sosin, beybûn, pîvok, pîrpizek û hwd. şîn hatibûn. Şopa we kesk û sor û zer dikir, bûbû keskesorek, hetanî nav geliyê azadiyê dom dikir.

Ez gihîştim nav gelî. Li bin dareke mezin rawestiyam. Min destê xwe avêt fêkiyeke bêhnxweş, min got ez birçî me, ez hinekan ji van bixwim. Ji nîşkê ve hevrêyekî bang li min kir, got: "Tu kî yî" ez lê vegeriyam ku, xortekî ciwan, keleş li milê wî, sê alên rengîn di destên wî de, di nav çavên wî de stêrka azadiyê û serfiraziya diçirîsî, pir xwînşîrîn, rûbiken û dilgerm bû. Min jê pirsî got: "Hevalê hêja navê te bi xêr?" got: "Navê min Azad Serfiraz", min dîsa pirs kir got: "Hevalê Azad Serfiraz, li ser gir, bayekî pir xweş dihat, ez pir nexweş bûm, canê min tev birîn bû, dilê min û kezeba min kul bû, wexta ku wî bayî li min da, kul û birînen min sax bûn.

Bêhna fêkiyên van daran jî dihat hetanî serê Girê Gozarekê. Bi vê behnê mirov têr dibû, wekî bêhna bihuştê bû. Heval, ka tu dikarî ji min re egera van bibejî?" Hevalê Azad got: "Heval ev bayê serê gir bayê azadiyê ye, ev dar jî darê azadiyê ne. Ji ber vê yekê, ev ba û ev fêkî dermanê tevî derd, kul û birînan in. Ba, ji kaniya azadiyê tê. Kanî bi xwîna şehîdan diherike. Ev dar jî darên azadiyê ne, bi xwîna şehîdan hatine avdan. Riyên xwekûr berdane bin xaka Kurdistanê. Ji xezîneyên bin xaka Kurdistanê bêhn û tama xweş digirin û didin fêkiyên xwe. Bela wî tehm û behna fêkiyan hind xweş e." Heval axaftina xwe xilas kir ez bi dil û rih ketim ponijîneke kûr. Deng nedihat guhên min, çavên min der dora min nedidit, bêhna min çikiyabû. Heval deng li min kir got: "Heval çi bi te hat?" min got, "Hevalê Azad Serfiraz, wexta ku serleşkerê heval Cemal li vir ketibûn şerê mezin, di nav berf û bahozê de digot emê lêdin "Heta ku pelên daran vebin". Ez îro bala xwe didimê, daran pelên xwe vekirine, fêkî girtine û fêkî tîn xwarin di bin dermanên tevî êş û eleman. "Heval li min vegeriya got: "Heval qey te serleşker Cemal nas dikir." Min got, belê heval ez şervanê wî me û hevalê hêzên çekdar ên heval Hebûn, Egît, Cemşît û Rizgar im. Em tev şervanên serleşker Cemal bûn." Rêheval Azad Serfiraz got: "Hevalê delal, pêwîst e ku tu ji min re qal û behsa van "Pênc lehengên Geliyê Rizê" bikî, ka gelo jiyana van lehengan çawa bû, ez pir bi nav û dengê wan hesiyame, dixwazim ku li ser wan pir tiştan hîn bibim."

Di dawiya axaftina heval de hûn hatin ber çavên min bi dil û mêjî ez li ser jiyana we fikirim û min dest bi qala jiyana we kir.

(Dê bidome)

GIRTÎGEHA BARTINÊ

□ 22 gelawêj 1985:

Turgut Uyar çû ser dilovaniya xwe

Helbestvan Turgut Uyar, di sala 1927'an de li Enqereyê tê dinê. Di dibistanên leşkerî de xwendina xwe kuta dike. Helbesta wî ya yekemîn di kovara 'Yedigün' de dertê. Di helbestên wî yên pêşîn de li ser kesan û bandora derdorê ya li ser kesan radiweste. Piştî re helbestên xwe bi piranî li ser civakê û toreyên civakê bandora wê ya ku li ser mirovan radiweste. Di nav helbestvanên tirk de ên ku navê Kurdistanê bêtiirs bi kar anîne û li ser vê mijarê sekinîne de kesê yekemîn e. Ew di 22'yê gelawêja 1985'an de çû ser dilovaniya xwe.

BÛYERINE JI DÎROKÊ

□ 25 gelawêj 1900:

Filozof Nietzsche çû ser dilovaniya xwe

Filozof Nietzsche di sala 1844'an de li bajarê Leipziga Almanyayê tê dinê. Bavê wî papaz e. Hîn di biçûkiya xwe de ew bala xwe dide ser wêjeyê û bi navê Germanîa kovarekê derdixe. Helbest û nivîsên wî yên wêjeyî di vê kovarê de çap dibin. Ev jî heta xortaniya xwe kesekî oldar e, lê hinek îkolînan dibe Xwedênenas. Nietzsche li ser hunerê jî disekîne û bi navê 'Büyüna Tragedyayê', 'Di dema tîrajîk a yewnanan de ji felsefe û dîrokê sûdwergirtin û bikaranîna nebaş a dîrokê' pirtûkan derdixe. Filozof di sala 1900'î de dimire.

ÇAVDÊRÎ**Festîvala Ciwanan**

SERKAN BRÛSK

Ev du sal in ku Festîvala Mazlum Doğan a Werzîşê bi serkeftinê tê lidarxistin. Êdî ciwanên kurd ên ku bi werzîşê dadikevin jî, ji ciwanên xelkê ne kêmtir in. Tevera wan a neteweyî tevî van derfetên xwe yên kêmtir jî, dest diavêje sporê û dixwaze ciwanan di vê mijarê de jî ji bo pêşerojê amade bike.

Dîsa dixwaze wan ji riyên xerab û neminasib bisitirîne. Nehêla ku ew têkevin xefkên dijmin û biyanayan, çî ji destê wê tê teqşir nake. Heta di van rojan de kampanyayê berfireh jî li Ewropa daye destpêkirin. Ev kampanya jî destpêka meha gelawêjê heta nivê wê de were meşandin. Ji bo meşandina vê kampanyayê gelek afîş û belavok hatine amadekirin û li gelek bajaran jî, her semîner berdewam in. Hemû saziyên me ên li van deveran jî bi awayekî xurt piştigiriya vê kampanyayê dikin.

Wekî din jî, dixwaze ciwanan bi moreleke bilind perwerde bike. Ruhê wan bi ruhê neteweyî re bike yek. Ruhekî neteweyî ku bi dehdêr û faktorên hundirîn hatibe avakirin, ew ruh e, ku tesîra bîrdozên kedxwaran nikare cewherê wê xera bike. Yanî rola werzîşê li vir ne roleke tevizandinê ye, berevajî wê; hişyarkirina hêza hundirîn a ciwanan e. Û ev giyana hişyarbûyî bi alîkariya tevgera şoreşgerî ber bi doza neteweyî diherike. Mirov dikare vê festîvala derbasbûyî ya duyemîn bi vî awayî binirxîne.

Lê mixabin ku ev derfet tenê li ber ên ku li Ewropa dijîn vedibe. Gelo ew sazî û dezgehên li welêt û li metropolên tirk, yan jî li Başûrê Biçûk in, nikarin ji bo ciwanên kurdan organizasyonên wiha li dar bixin? Ez bawer dikim, ku mirov karibe hinek festîvalên bi vî rengî li dar bixe dê bi dehan ciwanên kurd beşdarî van festîvalan bibin. Dê ciwan bi riya van festîvalan bîna cem hev, hev nas bikin, bi hev re têkilîyan deynin, tecrûbeyên xwe ji hev re bibêjin...

Dibe ku niha ev derfet li metropolên dijmin zehmet bin û heta bê îmkân bin. Em dizanin bê helwesta dijminê me li hemberî gelê me yê li van deveran çawa ye. Dijmin dixwaze bi hemû awayî ciwanên me bifetisîne û nehêla ew bi ruhê neteweyî yê ku nû tê afirandin re bibin yek. Ew êrîşa ku vê dawiyê birin ser NÇM'ê jî, mirov dikare di vê çarçoveyê de binirxîne. Û em vê çalakiya hovane û lewitî diricimîn in. Ew destên ku mifte xist xilka deriyê dibistana wan û qewî kir, bila ji kok ve biweşin. Bila zarokên NÇM'ê ji bîra nekin ku ew kulîlkên herî xweşik û birûmet ên neteweyî ne. Ew zarokên pêşeroja me ya ronî ne. Ew mezinên asoya li serê lûtkeyên çiyayên me ne. Ew endamên jiyana azad a li welatê Kawa ne.

Ne tenê li welêt, li metropolên dagirkeran her wiha niha li Ewropa jî hino hino di bin re êrîşî saziyên me ên neteweyî dikin, dîsa di çape-meniya hinek welatan de kîn, dirûti, derew û bextreşî tê weşandin. Her wiha êrîşa ku li hemberî televizyona Medê hatiye kirin. Jixwe vê destdirêjîkirinê baş nîşan da ka bê buhayê yasayên Ewropa çend qurîş in. Bê ku tu agahdariyan bidin, rêveberên vê saziyê, weşana wê li gorî dilê xwe dan sekinandin. Ew ên ku vê neyasayiyê pêk tînin, baş dizanin bê televizyona me ji bo gelê me û neteweya me çî ye û tê çî maneyê? Me ji ku dest pê kir û em di ku re derketin. Lê ya esasî ev e ku em divê li ciwan û zarokên xwe xwedî derkevin. Em ji îro ve li ser qehrê dijmanan di hemû warê jiyandê de ber bi ruhekî neteweyî ve bi gavên xurt herin. Ev gav jî tenê di nava saziyên me ên neteweyî de dikarin pêk werin.

C. ANDOK/ STENBOL

Piştî neh mehan ji nû ve Koma Amed

Koma Amed ku di bin banê Navenda Çanda Mezopotamyayê de xebatên xwe didomîne ji ber ku salona NÇM'ê ji hêla polîsan ve hatiye morkirin, roja 15'ê gelawêjê li Medkomê konserek da. Ev konsera Koma Amed, piştî neberdayîna neh mehan, pêk hat.

Koma Amed di sala 1988'an de li Enqerê ji aliyê çend xortên kurd ve tê avakirin. Pêşketina gelê kurd Koma Amed jî bi pêş de dibe. Bi vê pêşketinê re Koma Amed heman salê kaseteke bi navê "Kulîlka Azadî" bi awayekî korsan derdixe. Bi pêşveçûnên gelê kurd re, dewleta tirk mecbûr dimîne ku di zagonên xwe de hinek guherînan çêbike. Bi vê guherandina zagonan jî aliyê komên kurd ve kaset derxistin hêsan dibe. Û koma Amed ku kasete xwe bi korsan derxistibû wê kasetê di sala 1990'î de dîsa bi navê "Kulîlka Azadî" bi bandrol derdixe. Heman salê li dijî vê kasetê doz vedibe, lê di encama dozê de Koma Amed bi ser dikeve.

Pêşketina gelê kurd di warê çandî de jî xwe dide der. Di sala 1991'ê de vebûna Navenda Çanda Mezopotamya di warê çandê de valahiyeke fireh dadigire. Bi vebûna Navenda Çanda Mezopotamyayê, Koma Amed jî nêzîkê NÇM'ê dibe û di sala 1993'yan de tevli saziyê dibe û xabatên xwe êdî di bin banê NÇM'ê de dimeşîne. Di sala 1995'an de Kaseteke bi navê "Agir û Mirov" derdixe. Dîsa di 1997'an de bi navê "Dergûş" kasetekê derdixe. Di berga vê kasetê de wiha tê gotin: "Her nixê ku hatiye afirandin, berpirsiyariyeke giranbuha dide ser

milên me û em, hunermend û stranbêjên kurd, dizanin ku Mezopotamya duh çawa dergûşa çandan bûye, îro jî dergûşa şanazî û berxwedanê ye. Em bi vê felsefeyê, di vê riyê de ne. Hewla me ew e ku em di xebatên xwe de, bi berpirsiyariyeke dîrokî layiqî gelê xwe bibin."

Dîsa sal 1998, 15'yê meha gelawêjê. Ji ber ku 31'ê tîrmehê de Bi îdiayeke komîk a bi rengê "Bêyî destûr di salonê de filman pêşkêş dikin" salona NÇM'ê ji aliyê dewletê ve tê morkirin. Ji ber vê, Koma Amed li Medkomê konserê dide.

Di konserê de xuya bû ku temaşevanên Koma Amed bêriya wan kirine, lewre jî salona Medkom mişt tije kiribûn. Ji ber ku endamên komê ji ber pirsgrîrêkên cur bi cur ji bêgavî koçî deverên din bûn, berî niha bi neh mehan dawî li konserên xwe anîbûn. Komê di nav van neh mehan xebatên xwe ji bo sazîkirineke nû kirin û bi beşdarbûna du kesên nû ji nû ve dest avêtin xebatên xwe. Jixwe heta îro Komê jî ber pirsgrîrêkan her gav xwe nû kiriye. Kom niha bi çar kesan (Faruk gîtar, vokal; Mûbin ney, vokal; Serap gîtar, vokal, solo; Turan baxlama, vokal, solo.) xebatên xwe didomîne. Piştî neh mehan dîsa li pêşberî gel e û stranên xwe pêşkêşî gel dike.

Koma Amed dide zanîn ku ew ji bo pêşxistina komê û zêdekirina endamên komê xebatên xwe didomînin. Ji bo pêşerojê jî didin zanîn ku wê konser û bernameyên bi vî rengî bidomin û ji bo repertûareke nû jî xebatên wan hene.

Dengbêj Salihê Şir

Dengbêjî ji bo min evîn

Em dixwazin pêşiyê we binasin?

■ Navê min Salihê Emerê Cihan-gîr e. Navê diya min Xanim e. Em Şirnexî ne. Ez di sala 1941'ê hatime dinyayê. Li derveyî Şirnexê gel min bi navê Mihemed Salihê Şirnexî di-nase.

Li ku dera Şirnexê?

■ Li navenda Şirnexê dibêjin.

Malbata we ji berê ve ji nava Şir-nexê ye?

■ Malbata me bi navê mala He-senê Hacerê tê zanîn. Emrê min hêj nebûbûçardeh min dest bi deng-bêjiyê kir. Gotineke me kurmancan heye, dibêjin: Însanek ku dikanekê veke çî hebe yê wî bifiroşe. Di dika-na me de çî hebû me jî ew firot. Me stranên xwe ji mezinên xwe, ji deng-bêjên xwe yên eziz girtin. Ez jî çar-deh saliya xwe vir de distrêm.

Bi taybetî hûn bi kîjan meqamî dibêjin?

■ Ez li ser meqamê, awazê Şirna-xê dibêjin, me di dewetan de digot, li ser rûdanên şeran digot. Em bêjin tiştê li te biqewime ezê hema li ser te stranekê bibêjim û derxim piyasê.

Tu bi xwe kilaman dirêsi an?

■ Erê. Mesela îro nexweşînek ji te re çêbû, min derdê te dît, hema derhal minê deest pê bikira û bigota.

Stranên ku te digotin hemû yên govendê bûn?

■ Li gel wan ên dîwanan, ên pa-leyiyê jî hebûn. Piştî ku ez jî leşkeri-yê vegeyriyam ez yeqîn dikim di sala 1968'an meha gelawêjê de min li Unkapaniya Stenbolê kasetek der-xist. Li ser plakê ez bawer im Gûral Taç dinivîsî.

Li ser kasê navê kîjan firmayê hebû?

■ Gûral plak, navê xwediyê pla-kê jî Yaşar Özdep an jî Özerdem bû. Piştî ku min ev kaset derxist, di nav-bera sê heyvan de pir hate firotin. Wê hingê me li ser rehmetiyê M. Mistefa Berzanî got.

Navê plakê çî bû?

■ Navê plakê Dewran bû. Strana dewran wiha ye:

*Dewran e dewran e
yê ku rabû jê re dibêjin Mele Miste-
fa Berzan e
di kal û bavên xwe de
digerin li heqê me kurdan e.*

Tê wê demê tenê plakek derxist?

Ji min re wekî hesretê bû, wekî nexweşîneke bû, Li ku dewatek, şahiyek hebû, ez diçûm wir min li kilam û stranan guhdarî dikir. Meta ji bo vê ez rojekê çûm Patnosa Agiriyê jî. Ez bi hinceta bazirganiyê çûm. Lê piştî min mebesta xwe diyar kir. Bi ya min li tevahiya Kurdistanê ji Hecî Evdîlkerîm û Mûrado zêdetir û baştir dengbêj tunene.

■ Min du plak derxistin. Her du jî di heman rojê de çap bûn.

Di her kasê de deh stran hebûn. Li ser vê plakê milek Dewran bû mi-lek jî Kerem Axayê ciberî bû.

Ev stranên ku te digotin ên te bi xwe bûn?

■ Belê helbest ên min in, çar heyv piştî çapbûna plaka min a bi navê Kerem Axa li Sêrtê ereban gili-ya wê kir.

Plak li Sêrtê jî hate firotin?

■ Belê li gel wê li seranserî roj-hilatê Kurdistanê jî hate firotin. Îcar min di stranekê xwe de gotibû:

*Dewran e dewran e.
Li hewayê, ezmanan min di girîna*

teyran e.

Li erdê

Heger xwedê bêje erê

*Emê Diyarbekira rengîn bikin pay-
taxtê kurdan e*

*pêşmergeyên me yên giran kirin
hevdu dane*

serê ereban jêkirin

*çendekê wan avêtin pey maşîne qa-
mera ne*

di nava Mûsila rengîn re diborîn

*hinekên digotin eva çî kes in
çî insan in*

Xortekî çardeh salî li wê derê ra-bû got:

Hey mal we şewitîno, ma hûn nas-nakin.

Berê xwe bidin milên wan hemî

rutbê zabitên ereban e.

Evana fesat û şeytanê herdu dînan e

Li ser vê kelîma erebî giliyê wê plaka min kirin û ez hatim girtin.

Hûn dizanin gelo wê demê ji wan çend heb hatin firotin?

■ Bi texmînî zêdeyî 150 hezar heb hatin firotin. Dema ku ez hatim girtin xuya bû ku hemû dosyayên min hatine girtin, ez naxuyem. Ez çûme urfî îdareyê. Ez li Sultan Ah-meta Stenbolê ketim mehkemeyê. Piştî mehkemeyê ez çûm Beyazîdê ji bo ku ez plakçiyê xwe biguherînim. Ez çûm firmaya xwe, ez li wir hatim girtin û ez birim avêtin nezaretê.

Hûn hiç li ser vê yekê hatin gir-tin?

■ Li ser vê yekê ez sê rojan di ne-zaretê de mam. Çawa roja ku ez ha-tim girtin, wan ez birim mehkeme-yê. Gotin dosyaya wî hatiye girtin. Çûye Urfî îdareyê ji Urfî îdareyê çî-yê derkeve ez nizanim. Dema ku ez ji mehkemeyê derketim. abûkatekî ez dîtîm. Ji wan re got, we ev li ser çî girtiye? Wan got, li ser siyasetê ye. Siyasetê çî? Wan got li ser kurd-çîtiyê ye. Abûkat di heman kêliyê de navê min nivîsî, abûkat got hûnê wî bi ku de bibin. Gotin emê bibin ne-zaretê sibê bînin mehkemeyê. Sibe-tirê ez anîm mehkemeyê di heman kêliyê de min abûkat dît, li gel wî neh abûkatên din jî hebûn.

Ew abûkat kurd bû?

■ Nizanim, ez niha jî derheqê wî de tiştêkî nizanim, wî nas nakim. Abûkat ji min re got dewa te çî ye? Min got dewa min li ser Mele Miste-fayê rehmetî ye. Got tamam. Lê, ne-tirse tiştêk tune. Îcar em çûn Urfî îdarê plaka min jî li daîrê bû. Em çûn hundir. Hakim got çî bû abûkat beg, xêr e. Abûkat got ev muwekilê min e, ez hatime ka çî dewa wî heye. Hakim got, ev kes li ser siyasetê ha-tiye girtin, wî plak çap kiriye. Di plakê de doza Kurdistanê şopandiye.

EXT:

ke mezin e

✓ Dema ku ez ji mehkemeyê derketim. abûkatekî ez dîtim. Ji wan re got, we ev li ser çi girtiye? Wan got, li ser siyaseta ye. Siyaseta çi? Wan got li ser kurdçîtiyê ye. Abûkat di heman kêliyê de navê min nivîsî, abûkat got hûnê wî bi ku de bibin. Gotin emê bibin nezaretê sibê bînin mehkemeyê sibetirê ez anîm mehkemeyê di heman kêliyê min abûkat dît, li gel wî neh abûkatên din jî hebûn.

Hal û mesele ev e. Di kasê de gotiyê Dewran e Dewran e.

Abûkat got: Ji kerema xwe em dikarin plakê guhdarî bikin. Piştî ku me plak guhdarî kir, abûkat got birêz hakim li Şerqê çi mirovê ku Quranê bixwîne navê wî Mistefa be, dibe Mele Mistefa. Ger tu bawer nakî we-re em herin Şerqê ezê jî te re sed mele Mistefa peyda bikim.

Hakim got: Dibêje emê Dîyarbekîrê bikin paytext, rejîma tirk ji holê rakin.

Abûkat got: Ew ne delîl in.

Hakim got: Dibêje dewran e dewran e. mêrik resmen gel teşwîqî dewrîmê dike.

Abûkat got: Em bi tirkî nabêjin yar yar. Li şerqê jî dibêjin de yar de yar. Lê hûn wekî dewran fêm dikin. Îcar di navbera wî û hakim de nî-qaş derket.

Abûkat got: Hûn ji kesên ku dewletê dişêlînin re tiştêkî nabêjin. Feqîrekî hatiye ji bo ku zikê xwe têr bike çend kilam gotine. Hûn wî didarîzînin.

Hakim got: Baş e. Lê, divê plakan dernexe, sê mehan li vir bimîne û her roj bê înzeya xwe daye.

Li ser vê abûkat îtiraz kir û got baş e hûnê hemî mesrefên wî bidin.

Hakim got: Na ez nadim. Piştî vê hakim got divê pazdeh salan tu plakê dernexe. Dema em derketin ber dêrî abûkat ji min re got:

Here Xwedê silametê bide te. Dîsa bistrê netirse.

Lê bila plakên te bi awayekî resmî dernekevin.

Piştî wê we tu plak dernexistin?

■ Na. Min plak dernexistin. Lê min di nav gel de, di dewat û dîlanan de got.

Ji wan plakan di destê we de he-ne?

■ Ez bawer dikim li Şirnexê he-bek heye.

We di dengbêjiyê de ji çi tesîr girt?

■ Ji min re wekî hesretê bû, wekî nexweşîneke bû. Li ku dewatek, şahiyek hebû, ez diçûm wir min li kilam û stranan guhdarî dikir. Heta ji bo vê ez rojekê çûm Patnosa Agiriyê jî. Ez bi hinceta bazirganiyê çûm. Lê piştî min mebesta xwe diyar kir. Bi ya min li tevahiya Kurdistanê ji He-

cî Evdilkerîm û Mûrado zêdetir û baştir dengbêj tunene.

Li herêma Şirnexê kesên ku we bi taybetî jê tesîr girtine, kî ne?

■ Min ji Mehmûd Hesenê Kîlorî, Mihemedê Mehmûd, Ehmedê Feqeh hwd tesîr girt. Ez di sala 1971'ê de ketim girtgehê. Min strana bi navê "Mala min mala mêran e" di Hepsê Wanê de got. Du celebên vê stranê hene. Strana ku niha Şivan dibêje min li ser xwe gotiye. Stran wiha ye: *Mala min mala mêran e konê mala bavê min konê ferx û şê-ran e*

çawa destê Ferxê Emer avêtin bêx-weyê kelepçan

berê wî dane hepsa Erziromê

berê zar û zêçên wî dane

pêşiyê derê guhê gundan e.0

Meqamê ku hûn dibêjin û ye strana ku Şivan dibêje yek e?

■ Na. Di navbera herduyan de ferq heye. Piştî êrîşên li ser Şirnexê min li ser çeteyan jî stran gotin. Min bi zimanekî nerm ev stran ristin. Bi-rayên min, çavê min werin vê yekê nekin!

Hejmara stranên we çend in. De-

ma ku li ber stranên we kaset bêne dagirtin dê çend hebûn tijî bike?

■ Dê gelek kasetan tijî bike.

Hûn dikarin navê çend stranên xwe bibêjin?

■ Belê. 'Dewran e', 'Kerem Axa', 'Ebûbekîr Axa', 'Adîl Begê Mûksî' hwd.

We stranên govendê jî çêkirine?

■ Belê min zaf çêkirine mesela.

Min dîlan kir

Te dîlan kir

Ey lê dîne dîna min

We di mal de hetanî niha qet kasê dagirtine?

■ Belê min pir çêkirine.

We di civatan de stran gotine?

■ Belê. Min di civatan de pir stran gotine. Di civatekê de dema ez distirêm li ber min gelek kaset tene dagirtin. Dema ez di sala 1959' an de çûme Mûksê min bê navber bi setan stran gotin.

Li dora we bi navê payîzok cele-beke stranê heye. Hûn wan jî dibê-jin?

■ Belê kê mî zêde ez wan dibêjim.

Daxwazêke me ji we heye. Hûn dikarin ji me re straneke xwe bibê-jin?

■ Ez dê niha straneke Evdalê Zeynikê bibêjim. Stranên Evdalê Zeynikê hem helayetî tene gotin, hem jî bi kilamkî.

Lê lê Evdalê Zeynê dibê wezê Evdal bûm Evdalê Zeynê ê ê ê hê Evdal

Lê lê wezê dengbêjê Surmeli Memet Paşê bûm

de wezê vê tiriyê qîza û bûka bûm ho Evdal

De sala vê salê çavê min kor bûne çeng û perê min şikestine

wezê hêsîr û belengaz mayî me Evdal

Ax ez xirabmalê te me Evdal ez hêsîro lo bêriya te me

Ez hêsîrê lo bêriya te me

de rabe Temo lo lawo mirin xwestir e

ji vî halî

lê lê Evdalê Zeynê dibê Temo lawo rabe lezke bilezîne ê ê hê Evdal

lê lê de tu çengilê bavê xwe bibe ser şêxa, doqtor û hekîmê loqmanan bigerîne.

MÛLAZIM ÖZCAN

"Rûyê te galeriya êş û janan"

Bernedin destê hezkirin û biratiyê
Goyan e*

ev bajarê lix şûna bêhn
kul û keser dide û distîne
ev dîwarên ku
te bi wênayên hesreta xwe
xemilandi
ev keçika bejinzirav û lawaz
ku we mil daye milê hev
çiyayên asê
deverên
qad
beyar
kevir û ax
mêş û moz
seranser
ev welatê
rengin û
wekî bihuşt
xemgînî û gumanî nemaye
bûye dû û belav bûye
zilm û zordarî
çiqas em li ser katê ketibin
û meşiyabin
bêwestan
û
me bernedabe
destên hezkirin û biratiyê.
Li vî bajarê ku bêdengiyê dihebîne
bi serê xwe, tenê û bi birindarî
rûye te bûye galeriya êş û janan
destên te di xeribîya kar û xebatê de
ye.
dil jî di êşeke dijwar de
bêsekin
xwîn jê diherike.
wê hilweşe dîwarê ku xem û keserê hû-
nandî
wê hebe deriyên ku li ser dengê te hatine
girtin
dev jî xwe bernedî
nekevî xûvê
ji reşreşikên şevê
Êdî bêjim
tu min bipirsî
bi dilekî germ
û tijî
dijîm.
helbestan dinivîsîm
bi gulên azadiyê xemilî
zikê şevê jî li ber dev.

Berken Bereh

*Goyan: şahid

Welatê Min

(Hezkirin)
çimkî jî te hez dikim
.. û hezkirina te
di bihara
dilê min de
geş e
min navê te nivîsî
- û min
pesindariya te (xwe) dikir
li ser destikê
şûrê xwe yê kevnar
şûr pişiqî
rabû ser xwe
divê
xwe
rizgar bike

bi
destê min

Ciwanê Abdal

Verê Dîjle de bêriya to

Inadê aw û heriknayaşi ra
mase xo dano awro
û roşin, tari keno vila
Gava şan ageyreno rengê boya titûnê hi
Hewayê ku şirgerm to ri xo bar keno
û diyarê 'Kela Ben û Sen' î resneno çê-
manê min...

Amed Gelawêj e
Gelawêj Amed e.
Amed tenûreke sincirî
Û dilê min gudek hevîr e
Di nav lepên diya sêwiyek de
Dipijîne nanê genimî yê ji rengê xwe
Bi sebra Eyub Pêxember
Nan dipije
Dil dipijîn....
Tu bi hesreta dilê xwe û min biki
Rast bêje min, Amed
Ez dibim biyanî
Yan tu kirasê xelkê li xwe dikî?

Hanê Hessosî deliqanliyêdix, babam? (3)
Petêxên Mêrg Ahmedê
"Derên wan zer e, hundirê wan kum-
ne"
Li Taxa Ofisê keç xwe li ba dikin
Bi dawa kin
Bi porên kin
Niha bi regezerek biyanî kejk in
Qerehubirê Hewselî bi lêvan vedizel-
qin
û diherin, dizivirin
Xortanî koçber bûye
Dil winda ye
Gul nema ye....
Serê mizgeftê, qibleyek
Mele li paş, cemaet li pêş
Minber berevajî, minare qilopanî....
Ger ne ji wê bêhna titûna tûj bûya jî
Di ser keleha kavil re
Xwe digihîne bêhna min
Minê ev dilê xwe yê wekî gundekî şe-
witî û wêran
Parçe parçe bikira
Li ber guleyên nêçîrvanekî segman
Minê ev dilê xwe bikira hêlîna qulin-
gan
û minê bidaya ber tîrên li kevana
Awirên keçeke bedew û gewre ya
Amedî barkirî ne
Ku ne ji wê bana.....

Roşan Lezgîn

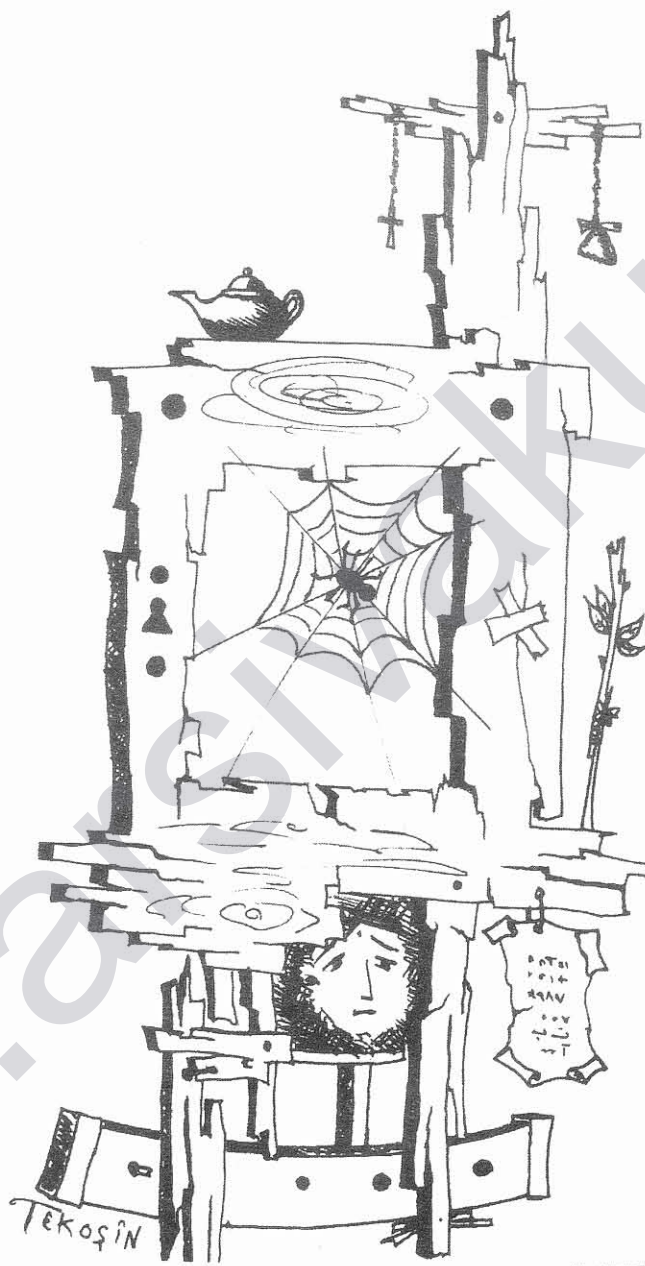
Têbînî:

- 1- Wuş de lê, ma ji min re çi
- 2- Ma tu bi ku ve diherî?
- 3- Kanê em mîrxas bûn, bavê min!

Daw

Ciwanpîr
dizanim,
te dil kir kovan
tasa xêratê û zîncirkirî bi kaniya xeman
ve.
Her karwanek-
diz
feodal
pêxwas,
bûroqrat
bi te ve bihurîn
tasek ava zezem bi ser xwe ve dakirin, ji
berfa porê te
li dewsa tiliyan dimsa kimyewî
û li ya lêvan wênayek- nikotîn-
çîrek şîr
çend şîret,
û dilokek qurmuçî
te bizar kir li ser gomê jîna
li zivistanekê bêbînî,
bo destê min bimîne her bi dawa te ve.
du lingên eletewş bi ser me de ketin,
pengizim gorepana bajarên nenas- mîr-
xasên pînikan
û niha qursikek tenê maye di cilxê tiliyên
min de
ji dawa te û wênayê te yê bûkanî
di quncikê tenha ya dilê min de
cendekê dawa te
li ber lingê şûşa ereqvxurekî
bazik li serî rapêçaye,
ma niv dîkek dikare çi bike ji vê pê ve
bo bibe dik?

H. Kovan Baqî

Seserano ke yaw dêre hawa fekê qîn-
celan de
Bi vengo lîrik û nefeso derg ê dengbê-
jan
Ku tu kes te ra fam nekeno...
Keynamsiyane ri aşmînan
Ku porê înan asteran ra hiyo
Xo bi awa Dîjle ya lêla şonê....

Fahîm Kaya

Qêrîneke Gelawêjî

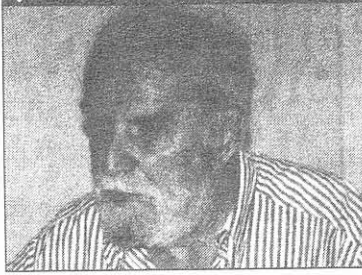
Di kele kel germa havînê de
Kela Amedê
Dikele,
Dihele....

Ji hêlekê ve qêrîneke Gelawêjî
Betana guhê min diçirîne,
Ji hêla din;
Bêhna Balî û Tîner û....
Li qorziyên kuçeyên te yên labîrentî
Di gewriya zarokên beravêtî de
Bêvila min dixitimîne....
Ji hêlekê ve dişewitin kevirên Qerecdaxî
Ji hêla din;
Wuş ke, ma bana nesi(1)
Ez qurbana çavên te yên rengbazaltî
Ez di bextê te de me looo,
Ka bêje min;
Ma sen nêreye gidîsen?(2)
Ava Dîjle Çemê Pîroz
Ka bêje min;

Li Navenda Çanda Alternatîfê

- 22.08.1998 şemf: Panel: Amadekar Înstîtuya Kurdîya Stenbolê "Dîroka Kurdan a Berxwedanê", saet:17:00
- 23.08.1998 yekşem: "Teatra Jiyana Nû" saet:13:00
Gotûbêj: "Enternasyonalîzm û Welatparêzî"
Beşdar: Mihri Belli, saet:16:00
- 26.08.1998 çarşem: Film: "Ew jî dayikek e"
Derhêner: Terry George
saet:18:00

ÇALAKIYÊN HEFTEYÎ

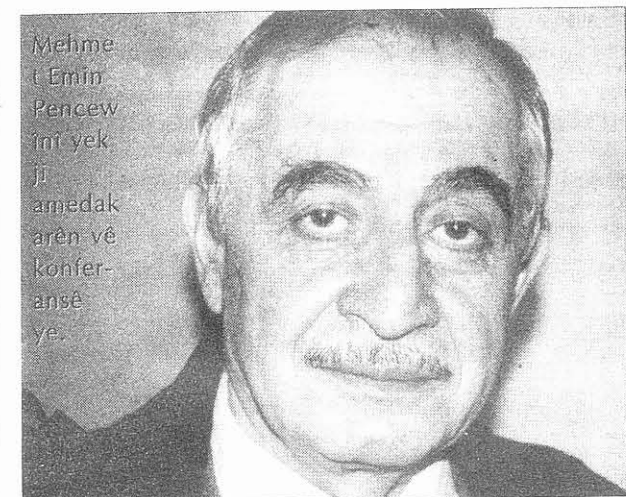

Li Navenda Çanda Mezopotamya ya Îzmirê

- 22.08.1998 şemf: Semîner: "Sosyalîstan li ku derê şaşî kir"
Beşdar: Fikret Başkaya (Ji Zanîngeha Azad) saet:18:00
 - 23.08.1998 yekşem: Konsera Koma Tofan "Sura Welat" saet:18:00
 - 28.08.1998 în: Semîner: "Zargotin" Beşdar Mustafa Borak, saet:18:00
- Li Navenda Çanda Tohum
- 22.08.98 şemf: Tyatroya Ankara Birlik 'Qralek Xweşik Ne bedew (Bir Güzel Çirkin Kral)', saet: 19.30
 - 23.08.98 yekşem: Filmê 'Dilê Wêrek (Cesur Yürek)', saet:18:00

Konferansa zimanê kurdî tê lidarxistin

Gaveke din a dîrokî

Mehmet Emin Pencewî
Int' yek ji amedakarên vê konferansê ye.

Di civîna yekemîn a fermî de li ser pêwîstiya konferansa zimanê kurdî, pirsgirêkên zimên, peywîrên ku divê bi lez û bez bînin bicihanîn, hate rawestandî.

ku di 12-14 reşemîya 1999'an de bê lidarxistin hate girtin. Mebesta konferansê ew e ku zimanzan û ronakbîr sê rojan li ser hev li ser gelsên li ber wan gengeşiyên bikin û çareyên berbiçav peyda bikin.

Babetên ku komîteya amadekar ji bo nîqaşkirinê zelal kirine ev in:

- Dîroka zimanê kurdî
- Pêvajoyên guherîna zimanê kurdî
- Pêwendiyên kurdî digel Zend Avestayê
- Polîtîkayên zimanê kurdî
- Gelsên kurdî
- Nêzîkirin û pêşvebirina zaravayan
- Pêwîstiya saziya zimanê neteweyî û pêkanîna wê
- Çareseriyên li dijî pişaftina li ser ziman û çandê û erkên me.

Dîsa dê di mehên rezber û kewçêrê de li van welat û bajarên jêrîn civînên agahdarkirinê bêne lidarxistin.

Berlîn: Di navbera rojên 01.09.1998-01.10.1998'an de li Înstîtuya Lêkolîn û Zanîne ya Kurdî (Berlîn)

Brüksel: 26.09.1998

Koln: 03.10.1998

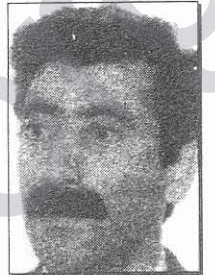
Hanover: 03.10.1998

Komîteya amadekar di belavoka ku daye de daduxuyîna ku hetanî niha du civînên fermî lidar xistine û dixwaze ku hemî kovar, rojname, sazî, weşanxane, partiyên ramyarî û ronakbîrên kurd beşdarî konferansê bibin û di saziya zimên a ku dê bê sazîkirin de cih bigirî. Her wiha komîteya amadekar dê derbarê konferansê de hemî kes û saziyan agahdar bike û ji bo ku tê de bi awayekî çalak cih bigirin bang li hemûyan bike. Dîsa komîte diyar dike ku ji bilî vê banga fermî hemû sazî û tîkildarên vî karî xwedî gotin û biryar in û ji bo sazîkirina pêwendiyên di vê dereng nemînin.

AZADIYA WELAT/ BERLÎN

TÎŞK

Gamêde newiye

LERZAN JANDÎL

Seke êno zanayene, dîroka her şarî de roj û demê zaf bi qedrî estê. Dîroka şarê ma de jî nê roj û demî estê. Nînan ra ya bi rumetire roja 15'ê Axustosê (15'ê Tebaxe) wa. Na roje sarewedardayena şarê ma de kemeranê bingeyînan ra yew kemer a, ke mordem ganî rûmet û qedrê daye û kesanê ke na roje de wayîrê ked û emegiyê, bizano. Ebi na bawerîya ma na roje şarê ma rê pîroz kenîme û verê kesananê ke na roje de wayîrê ked û emegê, ebi hurmet anîme xo vîrî.

Gelê demo yew însiyatîfêde înstîtusiyonanê kurdan derheqê ravêrberden û nêzdîkerdena zaravanê kurdî, vireştina zîwanê kurdî de esto. Ebi nê armancî roja 8.8.1998'de Înstîtute Kurdî seba zanayena û wekintene (Înstîtuta Kurdî ji bo zanî û lêkolîn) de yew pêseramayena viraziye. Ez bi xo çiyê ke na pêseramayene de amê rê zîwan/zon, çîyanê ke hetanî nika amê vatene ra tayîna zêde ebi qedr vînena.

Angorê diyena mi roşnavîrê ma, zîwan zanoxê ma her demîra zêderî raştîya şarê ma, raştîya zîwanê ma vînenê û dîroka ma ra derse gêne/cênê.

Kesekê hetanî nika zaf tûj bî, çîmiyî ya siya ya sipê diyêne ewro jî miyanê siya û sipê de tonanê bînan vînenê û angorê realîteya şarê ma, zîwanê ma fikranê xo newe ra vurnenê.

Bê guman naca mesela hetanî nika jî şexsî nebîyê, la belê angorê fikranê tayê kesan, ti vana, qey mesela seba dînan şexsî biyê. Hemo ewro na bawerîya şaşê ama şiknayene, bawerîyaêde raşte serê nê kesan de ama viraştene. Na, ebi bawerîya mi, nişanê xovurnayene, ravêrşiyene, raştîya şarê xo diyen a, Seba naye jî gamêde girs a. Hêviya mi a wa, ke nê gamê niyanênî tim bêrê eştene.

Wuniya na miyan de, yanê rojanê 14-16.8.1998'de Stockholm de yew pêseramayene de bîne viraziye. Na pêserama yene seba kovar Vateyî amê viraştine. Seke êno zanayene a çend serîyo (pêseramayena 5) kesê ke kovara Vateyî vecenê, seba standardnayena /standard kerdena zarava Kirmancî/kirdkî û seba nêzdîkerdena zaravanê kurdî ênê pêser.

Bê guman wendoxê ma benhemmanê/encemanê na pêseramayene kovara Vateyî de şîkîne biwanê. Naca de, yan jî na mesel-eye de çîyo tewr muhîmtir o wo, ke her kes xo het ra seba nê çî, yanê standardnayena zaravan û viraştene zîwanêde şarî bixebetîyo, hetkariya yewbînî bikero.

Seke êno zanayene, na derhexq de jî, seke mi cor jî vat, her çîqa ke ravêrşiyene neweyî este jî, qelsiyê ma hona jî estê. Kesê ma gegane zaf teng fikirîne. Gegane teyna xo, derûdorê xo, hetanî dewa xo fikirîne. Ebi naye jî nêvîndanê, xo çîyan pêrîne miyanê de vînenê. Na jî bena asteng, ke kar û gurê ma ravêr şoro, ma bişikîmê, encemanê/berhemanê emegê xo bigêrîme/ bicêrîme.

Hama ez bawer kena, ke na gama pêyena ke hatê înstîtutîsîyon û gelê kesanê kurdan de ama eştene, şîkîna nê kêmasîyan/kêmanîyan û tengasiyan pêrîne tayê bikero serrast perspektîvanê new iyan bidero ma.

NAMEK JI WELAT

Hevalên Delal;

Ez bang li hevalên xwe dikim! Ez zarokekî Kurd im, li ser erdê xwe bûme koçber. Salê min biçûk e, lê jiyana min giran û dijwar e. Min jî wekî piraniya zarokên Kurda, mafên jiyana zaroktiyê neditiye. Lê iro ez baş pê zanim ku, çima welatê min zarok ne kuştinê, tazî û rût in, birçî û belengazin; li kolanên bajaran neçar dimînin.

Ez baş dibînim ku iro dewlet çî tîne serê me. Lê bila ev kedxwarana bizanîbin ku, iro li welatê min artêşa zarokan jî he ye. Êdî em kevîran, bi çekan dilîzin. Wekî bahozin li ser erdê xwe.

Emê heyfa hemû zarokên cihanê jî kedxwaran hilînin. Hemû zarokên azadîxwaz, berê xwe bidine welatê min. Hûn jî werin tevî me bin, da ku em tev jî bîndestiyê xelas bin, û bi welatê kî serbixwe û azad gabin.

Silav jî zarokên bîndest re!

JI QAMPA ETRÛŞE
BERXWEDAN BOTANÎ

DÎMEVEK JI JIYANA ZAROKÊN KURDA

Dema zarokên Kurdan çavê xwe li cihanê vedikirin, xwe di bin sîya çekê leşkera diditin. Jiyana wan tim bi tirsandina leşkeran berdewam dikir. Dema zarok digiriyan, dayika wan jî wan re digot; "Tu nesekîni, wê leşkerê werin te hildin. Emê te teslîmê leşkera bikin." Bi van gotinan zarok ditirsandin. Zarok he jî biçûktiya xwe da, diketin bin bandora tirsê leşkera. Dema bi sala ve diçûn û mezin jî dibûn, mirovên tirsonek jî wan derdiket. Dema ku leşker dihatin, dest û lingên wan dilerizîn û zirav li wan diqetiya. Êdî get kerî tu tiştê nedihatî û li hem ber tu êrişan nikaribûn xwe biparêzin.

Belê; dema dirokvegera Kurdan 84'a û şûn de, rewşa zarokên Kurdan jî hate guhartin. Vê carê dema ku jî dayikên xwe re bûn, çavên xwe di bin sîya çekê şoreşgeran Kurd vekirin. Bi axaftinê şoreşgeran, rastiya xwe ditin. Bi lîstoka çekên gerilla, tirs jî ser xwe avêtin. Xwe bi hembêzkirina gerilla û evîniya şoreşgeran nas kirin.

Çî dihat bîra zaroka, jî şoreşgeran dipirsîn. Digotin; "Hûn leşkerê kî ne? Gelo kesek bi we dikare? Em naxwazin hûn jî vira herin. Çima her tim li cem me nasekinî?" Pirsên xwe berdewam dikirin û zû bersiv dixwestin. Di hîm mijaran de, xwe diavêtin pêş û bela xwe jî gerilla venedikirin. Digotin; "Heval, bi Xwedê divê hûn min jî bi xwera bibin. Heval, ev çek bila jî min ra be. Da ez pê dijmin bikujim." Dema neyênî jî gerilla dibihîştin, xwe diavêtin erdê, digiriyan û digotin;

"Hûn ne hevalin. Ezê rapora we jî Serok re bişînim. Wê keleşekê jî min re bişîne û yê we jî bixe girtîgehê." Hevalan jî, jî wan re digot; "Hûn hevalê me ne, lê belê barê me pir giran e. Şev reşe û rê pir dûr e. Careke din ku em werin, emê we bi xwera bibin." Belê ev textikên ha, pir caran fêde nedikir û zarok qayil nedikir. Ji ber ku ev textikana pir caran hatibûn bikaranîn.

Dawiyê jî; zarokên Kurdan bi tu awayî nedihatî xapandin û biryara rast digirtin. Dest avêtin çekên hevalên xweyên mezin û bernedan. Çekên şehîdan li erdê nehîştin.

Iro jî, bi hezaran şervanên zarok, li çiyê de cihê xwe girtine. Di vê rê de şehît ketine.

PEYVÎN EZMED TV HEZDIKIM

MED-TV vebû. Dîsa li ber dikanên antênan mirov bûne rêz. Dikanek de zarokek li salî bi şahî û kêfxweşiya xwe, pir bala me kişand û me jî pêre li ser MED-TV hevpeyvinê çêkir. Niha em vê hevpeyvinê pêşkêşî we dikin...

A.Welat: Merheba, navê te çi ye?
Brûsk: Navê min Brûsk e.

A.Welat: Tu li vir çî dikî?

Brûsk: Antêna me xera bû, me jî bo temirê aniye.

A.Welat: Tu pir jî MED-TV'yê hez dikî?

Brûsk: Erê, MED-TV zimanê me ye.

A.Welat: Tu kîjan bernamê zehf hez dikî?

Brûsk: Bernama Nû Buhar û Şox û Şeng pir hez dikim.

A.Welat: Tu Nûçeya û bernama Welatê Rojê temaşê dikî?

Brûsk: Erê erê! Ez jî bernama Welatê Rojê pir hez dikim.

A.Welat: Çima? Tu çî jê fêm dikî?

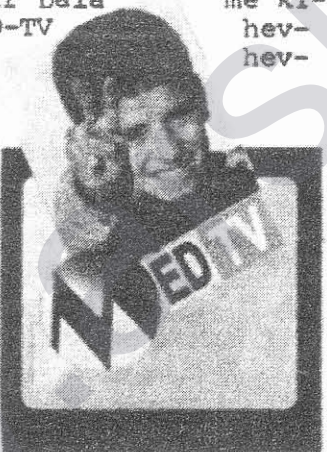
Brûsk: Ji ber ku jiyana şervanan derdikeve, û çekê wan jî pir delal in. Çend hevalên temeê min de, biçûk jî derdiketin; çekê wan jî hebû.

A.Welat: Tu diçî dibistanê?

Brûsk: Na, ez naçim dibistana Tirkan. Lê belê ez li ber bernama Nû Buhar zimanê Kurdî fêr dibim.

A.Welat: Ji mala we, tu tenê bi zimanê Kurdî fêr dibî?

Brûsk: Na. Ez û xwişka min Zilan û Erşen fêrî

zimanê Kurdî dibin.

A.Welat: Erşen kîye?

Brûsk: Cîranê me ye. Antêna wan tune ye. Ew jî bi me re hîne fêrbûna zimanê Kurdî dibe. O heta dawiyê MED-TV temaşê dike.

A.Welat: Tu Serokê Kurda nasdikî?

Brûsk: Belê ez nasdikim. Ma kê nas nake? Birayê min Mazlûm 2 saliye, ew jî Serok nas dike. Dema ku Serok xeber dide, axaftin li mala me qedexe dibe.

A.Welat: Tu li mal kar dikî?

Brûsk: Belê, jî ber ku bavê min jî kar avêtin, hewceyê malê hebû, ez û birayê xwe, em simîtan difroşin.

A.Welat: Belê hevalê Brûsk, jî bo vê hevpeyvîna te, em pir sipas dikin û dibêjin di nav xweşiyê de bîmîne. Li MED-TV temaşê bike.

Brûsk: Ez jî sipas dikim. Ezê MED-TV temaşê bikim.

Têbînî: Ev nivîs jî Girtîgeha Ûmraniyeyê jî me re hatiye. Wekî tê zanîn Penaberên Kampa Etrûşê piştî ku ji wir hatin koçberkirin, di bin kontrola NY'ê de çûn Kampa Nînovayê. Ew penaber niha li Iraqê li Herêma Mahmûr ku wekî cih di bin kontrola PDK'ê de ye niştecîh in. Jiyana penaberan di bin kontrola NY'ê de ye. Her wiha zordariyên li ser jiyana wan, wekî ji ser wan av qutkirin û hwd. dom dikin. Penaber bi piranî zarok û jin, jî heft hezar mirov in.

Du hejmarên Nûbiharê bi dosyayeke taybet derketin

Rojnameya Kurdî ya Pêşîn: Kurdistan

Înstîtuya Kurdî ya Stenbolê xebatên xwe yê ji bo dewlemendkirina ferheng û toreya kurdî didomîne. Piştî çend pirtûkên li ser mijarên cur bi cur îcar jî ji bo Sedsaliya Rojnamegeriya Kurdî pirtûka Felat Dilgeş a bi navê "Rojnameya Kurdî ya Pêşîn Kurdistan" ji nav weşanên Înstîtuya Kurdî ya Stenbolê derket.

Pirtûk, bi pêşeka Înstîtuya Kurdî dest pê dika. Di vê pêşekê de li ser girîngiya çapemeniya kurdî tê rawestandî. Her wiha tê gotin ku rista çapemeniyê ya bûyertomarkirinê jî heye. Ji bo vê yekê jî ji Rojnameya Kurdistanê du minak hatine dayîn; hejmara kurdên ku ji bo xebatê çûne Edeneyê û ji ber xwendina rojnameyê kuştina xwendeyekî rojnameyê bi destê dagirkeran e.

Nivîskar Felat Dilgeş jî pêşgotinek nivîsiye. Dilgeş di pêşgotinê de li ser girîngiya rojnameya Kurdistanê rawestiyaye û hinek agahî li ser dîroka rojnameyê dane.

Pirtûka navborî ji 6 beşan pêk tê beşa yekemîn li ser dîroka rojnamegeriyê ye. Beşa duyemîn giranî daye ser danasîna malbata Bedîrxaniyan û danerê rojnameyê, beşa sêyemîn bi awayekî giştî li ser Rojnameya Kurdistan radiweste. Di beşa çaran de nivîskar îcar li ser rewşa siyasî û tîkiliyên kurdan û Partiya Îtîhat Terakî radiweste. Beşa 5'an li ser

hinek— taybetiyên rojnameyê û navero-ka wê ye. Di beşa 6'an a pirtûkê de peyva dawî, bibliyografya û rêzenav cih digirin.

Kovara mehane Nûbihar

Mehnameya çandî, hunerî, edebî Nûbihar bi hejmarên xwe yê 64-65'an derket pêşberî xwendeyan. Di vê hejmara kovarê de dosyayeke berfireh bi sernivîsa "Ji destpêkê heta îro medreseyan kurdan" hatiye amadekirin. Di vê dosyayê de gelek kesan li ser medrese-

yên kurdan nivîs nivîsandine. Di van nivîsan de ji gelek aliyan ve medreseyan kurdî tene nixandî.

Bo nimûne di nivîsa yekemîn de Berpirsê Karê Nivîsaran ê Nûbiharê Süleyman Çevik di bin sernavê "Medresê ji dîn û ziman re xizmet kiriye" gotarek nivîsiye. Di vê gotarê de her wekî ji ser-

nav jî diyar e, bi giranî li ser alîkariya perwerdehiya medreseyê di warê geşbûna zimanê kurdî de û xizmeta medreseyan a ji bo ola îslamê hatiye rawestandî. Çevik daye zanîn ku di medre-

seyan de perwerdehî bi zimanê kurdî bûye, her çiqas pirtûkên ku hatine xwendin bi zimanê erebî bin jî şîroveya wan bi zimanê kurdî çêbûye. Vê yekê jî di geşedana zimanê kurdî de xizmeteke mezin kiriye.

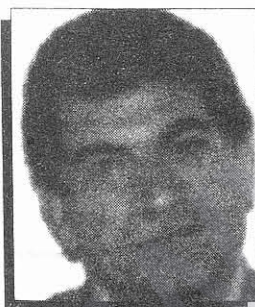
Di dawiya vê nivîsê de Süleyman Çevik dide zanîn ku medreseyan ji ber du biryarên neyinî yê komara tirk xesareke mezin dîtine, ev jî biryara yekîtîya perwerdehiyê ango Tewhîdî. Tedrîsatê û vekirina dibistanên Îmam Xetîbê ne. Bi biryara yekemîn perwerdehiya medreseyan hatiye qedexekirin, piştî vebûna dibistanên dewletê yê îmam xetîbê mafê meletiyê jî destê kesên ku perwerdehiya medreseyê dîtine hatiye standin lewre jî tu rola medreseyan nema.

Ji bilî vê nivîsê, gelek kesan din jî li ser hinek aliyan medreseyan nivîs da-rêjtine. Bi vê dosyayê mirov dikare li ser medreseyan kurdî gelek tiştan hîn bibe. Gelek aliyan medreseyan; ji pêkenokan bigire heta pirtûkên ku li medreseyan hatine xwendin, cihên medreseyan navdar, rewşa wan a îro bandora medreseyan li ser torevaniya kurdî bi nivîsên kesên mîna Zeynelabidin Zinar, Kerem Soylu, Feqî Huseyn, Memê Alan, Süleyman Şoreş, Ebdullah Telli, Mele Ebdulkerîmê Cizîrî, Giyaseddin Emre û hwd. ronî dibin.

SERWÎSA ÇANDÊ

Diyarbakır in "D" si

OSMAN ÖZÇELİK

Giregirên artêşa tirk giregirên rojnamevanên tirk bi balafiran gihandin qada şer. Giregirên rojnamevanên herî gir, cilên 'mehmetçik'an, ên belek kişandin ser bejn û bedena xwe.

Generalan ferman da. "Şervanên me yê mîrxas, PKK qedandin. De herin di rojnameyên xwe de wisa binivîsin."

Rojnamevanan nivîsîn. "Li herêmê PKK qediyaye. Ne qediyabe jî marjînalîze bûye. Êdî dor hatiye ser seferberiya aborî, sosyalî û çandî." Rojnamegerên herî welatparêz bang û gazî li dewletê û li dewlemendên kurdan kirin ku, li herêmê karxaneyan (febrîqe) vekin. Belê, ne ji dewletê û ne jî ji dewlemendên kurdan tu deng derneket. Ma dewlemend bi her derewan bixapiyana, wê çawa bibûna dewlemend. Tenê feqîr bi derewan dixapiyan.

Seferberlika aborî bi rê neket, belê seferberlika sosyal û çandî her berdewam e.

Niha navê projeya dewletê ya jirêderxistin û bêhişkirina kurdan ÇATOM e. (Çok Amaçlı Tomlumsal Araştırma Merkezi) Ango, Navenda Lêkolînên Civakî ya Piramanc. ÇATOM'ê niha konê xwe li Şîrnexê û li Sêrtê vegirtiye. Çi dika ÇATOM? ÇATOM li ser navê hînkirina neqîş û dirûnê, li ser navê fêrkirina çêkirina xalîçeyan ji bo keçên kurdan qursên bêpere li dar dixê. Qursên xwendin û nivîsînê, yê axaftina bi tirkî û qursên perwerdehiyê amade dika. Ji keçên kurdan re dibêjin her yek ji we jî, dikare bibe Hülya Avşar û Sibel Can. Keçên kurdan ên ji hedefa perwerdehiya heşt sale filitîne dikevin dafika qursên asimilasyonê. Êdî keçên kurdan li Şîrnexê bi mayoyên tenik (şeffaf) dikarin li ser podyûman di bin ronahiya spotan de û bi muzîka rojavayî de bimeşin, defîleyên cilên nûjen amade bikin.

Li Wanê, li Erzînganê, li ser ava bendava GAP'ê xortên kurdan êdî wê bikaribin sorf, skî bikin, wê bikaribin bi rakêtan li goga tenîsê bixin.

Dewlet dixwaze dilê keç û xortên kurdan bibije jiyaneke dewlemend û nûjen, ku xort dernekevin serê çîyan.

Hunermend ketine rêzê ku biçin li bajarên kurdan konseran bidin. Serokatiya hunermendên muzîkê, Sezen Aksu dika. Şef

Gürer Aykal bi orkestraya senfonî ya Unîversîteya Bilkentê li Şîrnexê konserek da. Dengê qirçeqirça dendikan û benîştên keçikan bi ser yê orkestrayê ket. Keçika hatibû konserê, ji nûçegihanê tv'yekê re digot, "ji me re gotin konsera Mahsun Kırmızıgül heye, em ji bo wî hatin."

Seferberlika qeşmeriyê berdewam e. Hunermendê qeşmer M. Ali Erbil jî dixwaze ji vê seferberlikê û xizmetê bêpar nemîne. Divê wekheviya tirkan û kurdan pêk bê. M. Ali di programa xwe ya "Çarkifelek" de ya pêşwaziya bi tîpa 'D' bibêje, devê xwe mîna bêrekê pahn dika û dibêje "Diyarbakırın 'D' si an Şîrnax 'in 'Ş'si. Hûn dibînin bê çiqas fedakariyê dikin û çiqas wekhevîxwaz in (!)

Hûn ê kê bixapînin? Me ewqas gundên xwe ji bo qursên nexşandan şewitandin? Yan jî me ewqas mirovên xwe dan zindanan û îşkencan, ji bo keçên me bikaribin mayo li xwe bikin? Me ewqas xwîna xwe rêt ku M. Ali Erbilê qeşmer lutf bike bêje Diyarbakır'ın 'D'si?

Li Almanya, lêkolîneke li ser mişkên, derxistiye holê ku mişkên li muzîka Mozart guhdarî dikin, ji yê din biaqiltir dibin.

Em salixa muzîka Mozart didin rayedarên tirkan.

Rojnamevanekî nû

Rojekê zilamekî ji serhedê nû dest bi rojnamevantiyê dîke û girênendeyê rojnameyê jê re dibêje: "Heval li kolana Îstiklalê daxuyaniya çapemenî heye, divê tu biçî bişopîni."

Zilamê ku navê wî Ferat e makîneya wênekîşandinê digire û derdikeve. Gava digihêje cihê daxuyaniyê, gel kom bûye û radibe wêneyan dikşîne, li dûv xelasbûna livbaziyê vedigere navenda rojnameyê. Hevalên wî jê dipirsin dibêjin: "Hevalê Ferat te çi kir?" Dibêje: "Heval wele min sê wênekîşandin lê yek şewitî." Hevalên wî ecêb dimînin û dibêjin: "Ma me hê wênekîşandinê tu çawa dizanî ku yek şewitiye?" Ferat bersiv dide: "Heval gava min wênekîşandin, min qapaxa objektîfê venekiribû, loma ez zanim şewitiye, ji ber ku tiştê xuya nedikir."

mû dixebitin ku bi tirkî biaxivin. Jinka ku mala xwe biriyê bajêr, bi kotekî çend peyv hîn bûne. Gazî cîrana xwe dîke û dibêje: "Komşî, komşî! Şu belek tavuqunuz var ya, gelip benim kulabim üzerine zirç ettî. Ben de aldım bir kevir, vurdum newqîsîne, îcar bi çargavî koştî."

xwe li Amedê, di çêkirina riya hesin de dişuxulî. Nivro hevalên wî dibêjin: "Xalê Evdila, biçe firinê ji me re çend nanan bîne." Xalê Evdila diçe firinê, nanan distîne û di nanekî serî re jêdike û dixwe. Firinkar jê dipirse:

- Xalo te xwe şaş kiriye! Di vê rojîya remezanê de tu nan dixwî. Ma qey tu fileh î?
- Na.
- Tu mecûsî yî?
- Na.
- Tu cuhî (cihû) yî?

- Na.
- Vêca firinkar aciz dibe û dibêje:
- Xalo lê tu çi yî?
- Xalê Evdila dibêje: "Ez emele me."
- Berhevkar: Bavê Eglî

Dîk û roví

Rovî, rojekê pir birçî bûye, dadîke ve gundekî dinihêre ku gund vala ye, tenê dîkek li ser darê ye. Dibêje: birayê dîk ez birçî bûme ka dakeve tiştêki bide min, ez zîkê xwe têr bikim.

Dîk dibêje: Birayê roví îşê min heye, hema ji kerema xwe re li serê kuçeyê bizivire, muxtar li wir e, wê tiştêki bide te.

Rovî li serê kuçeyê dizivire ku çi bibîne! Tajîyekî dûvdîrêj û êrişî roví dîke. Rovî li ser çar lingan diheliqe û baz dide, digihêje texmê dîk, ji dîk re dibêje: "Heta tu li vî gundî nahmuxtar bî û tajî jî muxtar be ev gund li min heram be, ez hew tîm vî gundî."

Azad Şîrîn

Tirkiya jinika bajarî

Jinek, mala xwe ji gundaniye bajêr. Li bajêr hemû kes bi tirkî diaxivin. Ên ku nizanin jî nabêjin em nizanin. He-

Xalê Evdila û Rojî

Di dema damezirandina komara tirk de, xalê Evdila tevî çend hevalên

BI XELAT...

XAÇEPIRSA BI XELAT (134)

XAÇEPIRSA

Şeytan Kese di wêre de	G	Peygerek	T	Silav Kese bi av	Î	E	Uçgöz Bavuşgan	Z	Serabê	
M	D	R	A	T	B	O	Z	L	A	K
Kurên Zayînî Dema berê	L	A	W	Î	N	M	O	N	A	
Z	A	A	A	Î	S	A	A	V		
Zêdan Berê sêr	Z	Î	N	A	E	N	Î	Î		
B	E	R	B	A	N	G	N	E	L	
Gihaneş	R	A	E	A						
Hemûnê Kurdistan Xavî	O	R	A	M	Â	R				
Sembola serxwê- bûnê Kevir	A	L	R	Î	N	A				
Â	X	Î	N	R	A	M	A	N		

PEYVA VEŞARÎ → **B** **i** **L** **U** **R** **A** **M** **A** **N**

Mebûsekî kurd (Wêne) Ard	Teyrek Bikirdkî Giya	Tîpa berî "H"yê	Navçeyêke Kurdistan a jêrin Navek	Nişana serxwê- bûnê Qertafek	Pozîtîf
		2			1
Rewş		Hacet	Karker		
Dijberê bakur		Serhildan		Beg	
			Berepaşkî notayek Rêxistina meksika	Dijberê nêr Kefxweş	
Menzel	Gelekî li behra reş		Jan kişandin		3
		Sala çûyî		Komeke Zimanan Kovareke bi kirdkî	
Sembola oksijenê Pênasek Feodal	Pilansaziye ekê Yekitiya Sovyetê		Tîpa dawîn		
		Ket xewê			
Tîpa pêşîn					
Cephe	Tiştên şemitok		4	Dengdara "Ta" yê	
		Mektûb			

Bersiva Xaçepirsa 132'yan

Xaçepirsa me bi xelat e.
Di 15 rojan de çi bersiv bigihîjin destê me, em dê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmara me ya 134'an Kaseta Koma dengê Azadî 'Kilama Hevî Hêvî'ye Jêrenot:

Ji bo ku bersiva we bê nirxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçepirsê de binivîsin û tevî navnişana xwe ji me re bişînin.

Pênc kesên ku xelata hejmara 132'yan Kaseta Bahremo 'Govenda Nusaybînê' qezenz kirine: Emine Uçaş/ Amed, Faysal Okalın/ Semsur, Serpil Meriç/ Amed, Leyla Kaya/Amed, Cüneyt Botan/ Wan.

PEYVA VEŞARÎ →

1 2 3 4

VENGÛVAZÊN SANSÛRKERDEY

Serokê Giştî yê PKK'î Abdullah Öcalan

Seba şarê tirk jî demokrasî wazem

14 gelawêj 1998

Encamê şerî di mabênê 15 gelawêj 1984 û 9'ê gelawêj 1998 wina wo: ARGK hetanî nika vera dewleta tirk 18 hezar û 274 hebî vardayin, mayinkerdin, kemîn, pêrodayîn, sabotaj, suikast û zey nînan viraştî. Şerê 1-15 berfanbarê 1995 û 1-15 gelawêj 1996 û vardayinê ke PDK rê virazyayê miyanê nê reqeman de niyê.

Di nê 18 hezarî û 274 hebî livbazîyan de (pêrodayînan de) hetê gerîla ve qaso ke amey tespîtkerdin kiştêy dewlete 42 hezarî û 500 hebî yê. Di eniyan de 31 hezarî û 415 hebî subay, assubay, û eskerî., 5 hezarî û 365 hebî tîmên taybet, polis û ajanî, 5 hezarî û 717 hebî jî cehşî yê.

26 gelawêj- 10 berfanbarî 1995 û 14'ê gulanî 1997 ra heta nika kiştêy PDK'î tewrê nê reqeman niyê. Di nê wextî de vinîbiyayîne PDK'î 5 hezarî û 315 hebî yê.

Di şerê çarês (14) seran de vinîbiyayîne gerîla jî 6 hezarî û 679 hebî yê. Reyna yena texmînkerdin ke di şerê çarês seran miyand de mabênê 8 û 10 hezarî de jî şarê sivilî kişyayê.

16 gelawêj 1998

Serokê Giştî yê PKK Abdullah

Öcalan, rojo verîn tewrê panelê MED-TV bi û 15'ê tebas ser wina vat: "Anatolî ameyinê tirkan de, dewlet, împaratorî, cumhuriyet û netewebûna înan de rolê kurdan gird o û tekoşinê mayê ewroyino jî qandê şarê kurd nasname û qandê şarê tirk jî demokrasîya". Öcalanî vat ke, têkoşine tenê bi doza netewe ra girêdayîn niyo, bi tekoşin mirovatî ra jî girêdayî yo û coka jî ma hera ewnenê ci ra. Serokê PKK reyna ard vîrî ke Mezopotamya gongolaya (beşik) însaniyetiya û peyra jî wiina vat: "Tiya dîroka gird û nîrxê însanî nîmîteyê. Nê karî ra rind û pîroz kar çiniyo. Ewro mayê nê nîrxan vejemi werte". Öcalanî qîseyê xo wina ramîfî: "Îmtîhanê dîroke yê herî zor amew dayîn. Di nê nuxtan de şarê kurdî tersê mergî werdo. Nê şerî de hendî peydeşiyayîn (têkçûn) çiniyo. Hedreyî ma esto ma

eşkenê bi seran nê şerî raver berin. No şer nê çarês serî, 140 serî dewam bikero jî kokêcê (binêcê), çebiyawo".

16 gelawêj 1998

".....Semedê tevgere heme ganê (gere) arşiv bibo. Bi taybetî hevalê ke şehîd kewtê, vîranîne înan biyarê ca û înan dosya kirê. Çikew gir bi hereketî ra girêdayew, bûyer û belgeyê gere bêrê

arşivkerdin. Arşivê gere bi nazikî bêro hedrek-erdin. Seba belgeyê navendî, seba arşivê weşanî gere cuda bêro girotin û gere rasterast navend berpirs bo." ana vatêne Serokê Giştî PKK'î Abdullah Öcalanî û demo serey tekoşine de nameyên ke riştî bî serleşkerê rêberan ra Weşanê Serxwebûnî zey pirtûko belgeyên çap kerd.

Panc beşî û di 1979-1984 de namey gir nuştê di tekoşiney kurdan de demê herî zehmet nika kenê roşnî.

Serokê Giştî yê PKK di nameyên de vano gerek şer nêro hereyînayîn,

kêmanî bifinê en tay û namey xo jî di binê nameyan de wina nusnayo: Şervan, Kanî, Ammar, Felat, Alî, Bawer û Botan.

Nê pirtûkî ra jî ayseno ke Serokê Giştî yê PKK, şerê reyayîno ke hewna dewam keno de zehf herciyayî dano belge û arşivan.

Di şerê kurdan a vejîne û merdîni de iyê ke jîyanê xo kerdê vinî di binê nameyan de nê namey bi kar ardêne: Kemal Pir (Ebu Ali), Mahsun Korkmaz (Cano), Mehmet Karasungur (Felat), M. Hayri Durmuş (Xoşnav).

WELAT

Vexwendname

Em dê bi beşdarbûna we di vekirina nûnergeha Azadiya Welat a Diyarbekirê de kêfxweş û serfiraz bibin.

Azadiya Welat doza mafên gelê me bi zimanê gelê me dide pêş. Bi vebûna Şaxa Amedê dê doza azadiya welat geştir bibe.

Cih: Kıbrıs cad. Türk Hava Kurumu apt. Kat/5
Dağkapı/Diyarbakır
Mêjû: 29.08.1998
Saet: 14.00

WELAT
ROJNAMEYA HEFTEYÎ
(Haftalık Gazete)

Xwedî (Îmtiyaz Sahibi)
M. NURİ KARAKOYUN

Yönetim Yeri
İstiklal cad. Asmalı Mescit sok. 35/37 No:308

Beyoğlu/İstanbul
TEL: (0 212)
251 79 37-251 90 13
FAX: 251 95 85

Gerinendeyê Giştî yê Weşanê
(Genel Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN
Berpirsê Karê Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)

M. SALİH TAŞKESEN
ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık A.Ş.
Yayın Koordinasyon:
Gündem Basın ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım
NÜNERİTİYEN ME
(Temsilciliklerimiz)

Diyarbakır
Tel: 0 (412) 223 34 83
Mêrsîn
Tel: 0 (324) 233 83 96
İzmir
Tel: 0 (232) 425 37 02
München:
(Nûnerê Giştî yê Ewrûpayê)
Mahmut Gergerli
Tel: 49 871 672 29

Fax: 49 871 670 815
Swîsre:
İhsan Kurt
Tel-fax: 41 21 652 76 07
Hollanda:
S. A. Fewzi
31 104 85 55 43
Suriye:
Jana Seyda
Hefim Yüsv

Rûdanên dawîn ji ber tirsê ye

"Ev raman û kirin bînpêkirina mafên bicihbûn, ger û xebatê yên gel bi taybetî jî yên lêqewmînên koçberiyê ne. Heman kat bînpêkirina maf û azadiyên ku ji zagona bîngehîn, peyman û rêzikên navneteweyî tîr e."

Mahmut Özgür

Di van rojên dawîn de gelşa koçberiya kurdan di sa kete rojewa raya giştî. Trajediya koçberiya kurdan hate asteke wisa ku çapemeniya tirk jî ji mecbûrî ev rewşa wan anî rojewa xwe. Li Çolemêrgê li ser sergoyê berhevkirina xwarinê, li Amedê dimenên ku dema di nav herî û gemarê de belavkirina nêr de derketin holê vê rastiye bi zelalî dipeyîtin.

Roja 18'ê gelawêjê di rojnameya Milliyetê de nûçeyek bi sernavê Trena Şermê hate weşandin. Di nûçeyê de çîroka rêwingiya rojekê ya karkerên demsalî ên kurd ku ji Amadê diçin Arifiyeya Sakaryayê tê zimên. Trajedî bi kurtayî wiha ye: Her car di dema rêwingiya trenê de dramêk derdikeve holê. Rêwingiya ku 1643 km didome ya malbatên karkerên demdemî yên findiqan diqulibe îşkenceyê. Destav di demjimêra pêşîn de dixitimîn, mirov hewceyî dilopek av in, bi şev ronahî tune. Di kompartmanên ku ji bo 12 kesan in de 25 kes dimînin. Ji ber kesên ku di hewşan de radikevin tu nikarî gav biavêjî. Ji hawirdor bêhna nebaş difûre. Tren berî ku bê rawestgehan bêhneke erjeng belav dike.

Wekî ku tê zanîn van rojên dawîn waliyên Ordu û Giresunê ji bo karkerên kurd ên ku bi demsalî kar dikin ketina van bajaran qedexe kirin. Her wiha waliyê Orduyê Kemal Yazıcıoğlu karkerên kurd ji vî bajarî derxistin. Karker niha li derveyî bajarê di kon û çadîran de dijîn. Li ser vê, gelek der û doran bertek nişan dan û ev wekî kirineke nijadperest nixandî. Yek ji wan kesên ku bertek nişan dan jî Cigirê Sekreterê Giştî yê CHP'ê Eşref Erdem bû. Erdem di daxuyaniya xwe ya Milliyetê de bi kurtayî wiha got: Yazıcıoğlu bi pest û çewsandînen jendermeyan û bi rêbazên faşîzane van mirovan ji bajarê derdixe. Hîtlêr jî ne wiha bû. Divê walî di heman kêliyê de ji wezîfeya xwe bê dûrxistin.

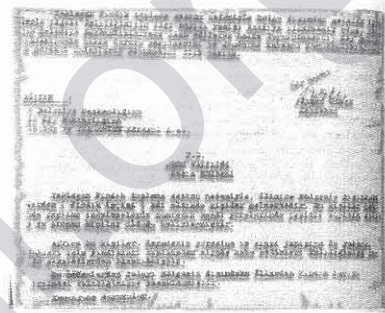
Di sa roja 27'ê tîrmeha 1998'an waliyê Stenbolê Kutlu Aktaş daxuyaniyek da çapemeniyê. Aktaş diyar kir ku ji bo koçber-

riya ku diherike Stenbolê bê astengkirin divê ji herkesî vîze bê xwestin. Kesên ku ne xwedî avahî û kar bin divê destûra wan a rûniştina li Stenbolê nîn be. Serokê Beldiyeya Stenbolê R. Tayip Erdoğan jî daxuyaniyek da û piştevaniya vê yekê kir.

Li ser van rûdanên roja 18'ê gelawêjê Serokê Giştî yê GÖÇ-DER'ê Mahmut Özgür li navenda giştî ya komeleyê daxuyaniyek da çapemeniyê. Özgür di destpêka axaftina xwe de got ku waliyên Ordu û Giresunê ketina van bajaran a karkerên kurd ên demsalî bi derxistina giştînameyan qedexe kirine. Özgür ev rûdan wekî rûdeneke tirsnaq nişan da û wiha got: "Ev raman û kirin bînpêkirina mafên bicihbûn, ger û xebatê yên gel bi taybetî jî yên lêqewmînên koçberiyê ne. Heman kat bînpêkirina maf û azadiyên ku ji zagona bîngehîn, peyman û rêzikên navneteweyî tîr e." Her wiha Özgür bal kişand ser vê yekê ku ligel ku evqas dem bihuriye jî rayedarên dewletê tu daxuyanî nedane. Wî got ev jî nişan dide ku dewlet vê yekê tesdîq dike. Serokê komeleyê axaftina wiha berdewam kir: "Li Stenbolê û bajarinên din

daxwaza tetbîqkirina vîzeyê helwesteke cudaxwaz e. Feraseta kirinên ku Şîmex, Ordu û Stenbolê wekî hev nabîne Tirkiye ber bi qêranê ve biriye. Ji hêla aborî û civakî ve bûye egera cudahiyên kûr û mezin ên di nav herêman de, her wiha li dijî pêşveçûna çand û zimanên cuda bûye asteng."

Mahmut Özgür wiha berdewam kir: Bi salan e bajarên kurdan bi rewşên ne asayî (OHAL), bi pest û çewsandînan tene birêvebirin. Li herêma OHAL'ê bi hinceta "Ewlekariyê" bi hezaran gund hatin valakirin. Di encama kontrolkirinên xwarinê, qedexekirina zozanan, girtin û biçavkirinên de bi milyon mirovan mal û gundên xwe terk kirin û bûne koçber. Rayedarên dewletê divê mafê jiyana taybet, milk, kar, bicihbûn û gerê yên van mirovan biparasta. Lê berevajî vê, dewletê ev mafên lêqewmînên koçberiyê bînpê kirine. Bi milyon koçberan jan û astengiyên xwe, digel xwe birine van bajaran. Her wiha li van deran pirsgirêkên wan çareser nebûne berevajî vê zêdetir bûne. Koçber li guhên van bajaran di holik û kolitên bê av û

Waliyê Orduyê Kemal Yazıcıoğlu in qedexekirina ketina karkeran a Orduyê li ser xwe qebûl nake. Lê belgeya ku U. Gündemê roja 19'ê gelawêjê weşan bê yekê her tiştî diyar dike.

elektrîk de dimînin û her wiha ji xizmetên perwerde û tendurustiyê bêpar mane. Lêqewmînên koçberiyê ji agahî û çanda jiyana bajaran agahdar nîn in û bêxanî, bêkar û birçî ne. Niha jî bi milyon mirov ligel van eş û keserên xwe ji ber ku karî avahiyên wan tunene bi gelşa vîzeyê re tîr bi rû ne. Özgür li ser hin pirsan got ku tenê di navbera heft salan de pênc milyon kes koçberî Stenbolê bûne û ji van li dorê milyonê jî ber egerên şer koç bûne. Wî wekî dawî wiha got: "Pirsgirêka koçberiya ku ji ber egerên şer derketiye holê divê di demeke kurt de bê çarserkirin.

Pêşniyazên GÖÇ-DER'ê yên ji bo çareseriyê

1- Divê waliyên Ordu û Giresunê dewleta ji qedexeya li ser karkerên kurd berdînin. U. ji wezîfeyên xwe bêne dûrxistin.

2- Em ji serokwezîr derbarê pêşniyazên bikaranîna vîzeyê de û bo daxwazên qedexeya bicihbûna kesên ku bêkar û bêmal in daxuyaniyekê dixwazin.

3- Divê zêrê kesên koçber bêne çesipandin û pêdiviyên wan bêne bicihanîn.

4- Ji bo vegera gundan divê OHAL sazîyên bi cerdevaniyê re têkildar in her wiha rêzik û giştînameyên derbarê wê de ji holê rabin.

5- Divê dawî li qedexeya zozanan û kontrola xwarinê bê.

6- Divê pirsgirêkên lêqewmînên lehî û erdhejê berî ku zivistan dest pê bike çareser bibin.

7- Pêwîst e ku gelşa kurd bi rengekî aştîyane û demokratîk bê çareserkirin. Zagonê bîngehîn a hemdem û demokratîk bê amadekirin. Ji bo ji navê rakirina cudahiya di navbera herêman de divê pêşniyemên rasteqînî têkevin jiyane, ji bo pêşveçûna ziman û çandên cihê asteng ji holê rabin.

MEMED SERHEDÎ/ STENBOLÊ

Stenbolê tenê di navbera heft salan de pênc milyon kes koçberî vir bûne û ji van li dora milyonê jî ber egerên şer koç bûne.